

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Wakounig, Bojan. Dan spomenikov 2017 z zakladi domovine velikih hčera : spomeniško varstvo / Bojan Wakounig.**- Domovina velikih hčera - to je vodilna tema Dneva spomenikov 2017. Na ogled bodo tudi tokrat očem javnosti sicer skriti zakladi ustvarjalnosti.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 2
- **Trampusch, Sebastjan. Za pliberški letni čas sta zabava in dež zagotovljena : 624. pliberški sejem na travniku / Sebastjan Trampusch.**- Pliberk. Na sedem hektarjev velikem jormaškem travniku se je letos predstavilo 350 razstavljalcev. Kljub občasno slabemu vremenu je na travnik prišlo letos 120.000 obiskovalcev iz Avstrije in Slovenije.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 4-5
- **Wakounig, Franc. Kjer je tretji rajh utrpel prvi vojaški poraz na svojih tleh : proslava Zveze koroških partizanov na Robežu / Franc Wakounig.**- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 6
- **Zvonar, Darka. Veleposlanikovo slovo od Korošcev : poseben večer v Tinjah / Darka Zvonar Predan.**- Tinje. Na slovesni prireditvi v Domu prosvete je odhajajoči veleposlanik na Dunaju Andrej Rahten predstavil svojo najnovejšo zgodovinsko knjigo "Od majniške deklaracije do habsburške detronizacije", izdano pri Celjski Mohorjevi založbi.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 7
- **Sallay, Lisa. Reslovenizacija : Lisa Sallay o reasimilaciji, identiteti in jeziku / Lisa Sallay ; [pogovarjala se je] Ana Grilc.**- Lisa Sallay je rojena v družini s slovenskimi koreninami, ampak brez znanja jezika. Zdaj se odpravlja v Ljubljano na študij slovenskega jezika. Intervju o reasimilaciji, identiteti in o jeziku.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 8-9
- **Seher, Herbert. Ne poznam Slovenca ali Slovenke, ki se ne bi zavedala svojega porekla : intervju: Herbert Seher, predsednik Slovenskega inštituta na Dunaju / Herbert Seher ; [pogovarjal se je] Bojan Wakounig.**- Herbert Seher je junija letos dopolnil 70 let in naprej ostaja izjemno aktiven. Velinčan, ki se je v zadnjih desetletjih poklicno uveljavil na Dunaju in si tam ustvaril dom, je kot predsednik Slovenskega inštituta med gonilnimi silami organizirane dejavnosti med dunajskimi Slovenci.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 14-15
- **Wakounig, Bojan. Barvni vrt in Nebo v meni : razstava BV v galeriji / Bojan Wakounig.**- Celovec. Celovška BV galerija je na prvo jesensko razstavo v sodelovanju s slovenskim generalnim konzulatom povabila dve mariborski umetnici Simona Šuc (Barvni vrt) in Aleksandra Saška Gruden (Nebo v meni).- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 16
- **Ottowitz, Niko. Naravoslovje 2016 / 2017: prikaz kompetenc na gimnaziji : Slovenska gimnazija v Celovcu / Niko Ottowitz.**- Celovec. Izšla je brošura Naravoslovje na Zvezni gimnaziji in zvezni realni gimnaziji za Slovence v Celovcu, šolsko leto 2016 / 2017, izdala jo je delovna skupnost za naravoslovne predmete.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 16
- **Wakounig, Bojan. Užnik na SP šesti na balvanu : športno plezanje / Bojan Wakounig.**- Innsbruck. Športni plezalec Nicolai Užnik, član športnega društva Šentjanž, je s končnim 6. mestom v kategoriji U18 v balvanskem plezanju obetavno začel mladinsko Svetovno prvenstvo v športnem plezanju v tirolskem Innsbrucku.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 34 (8. sep. 2017), str. 18

Primorski dnevnik, Trst

- Vesna Pahor. Šolski zvonec sedaj zvoni vsem dijakom: Trst – začetek pouka na liceju A. M. Slomšek. Primorski dnevnik, št. 209, 8. sep. 2017, str. 7
- Aljoša Gašperlin. Ključ integracija migrantov, zakon Bossi-Fini trn v peti: Trst – nekdanja evropska komisarka Emma Bonini predstavila nov zakonski predlog. Primorski dnevnik, št. 210, 9. sep. 2017, str. 3
- (mch) Zbornik z novimi pogledi na primorski antifašizem: Trst – v TKS predstavili gradivo z zgodovinskega posveta o organizaciji TIGR. Primorski dnevnik, št. 210, 9. sep. 2017, str. 6
- (ale) Novo šolsko leto je pred vrati: Goriška – v ponedeljek prvi dan pouka na vseh slovenskih šolah in vrtcih. Primorski dnevnik, št. 210, 9. sep. 2017, str. 11
- Branko Marušič. "Nenavadno bi bilo, če bi se Goričani in Novogoričani sporazumevali v angleščini" : Goriška - pogovor s častnim občanom Brankom Marušičem. Primorski dnevnik, št. 210 (9. sep. 2017), str. 12
- Poklon bazoviškim junakom: Ljubljana/Kranj – včeraj tradicionalni spominski svečanosti. V Ljubljani govoril predsednik društva TIGR, v Kranju županja Zgonika Monika Hrovatin. Primorski dnevnik, št. 210, 9. sep. 2017, str. 18

- (iž) Vrnitev domov po večletnem »izgnanstvu«: Škedenj – jutri začetek pouka v prenovljenem šolskem poslopju. V stavbi bodo slovenske vrtca ter slovenska in italijanska osnovna šola. Primorski dnevnik, št. 211, 10. sep. 2017, str. 3
- Elena D'Orlando. Vključitev za zaščito manjšin v statut kot pogoj za ohranitev avtonomije dežele : referat videmske profesorice Elene D'Orlando na seminarju tridentinske univerze. Izšel je zbornik seminarja o manjšinskem dejavniku v statutu avtonomnih dežel alpskega loka: Il fattore "minoranza linguistica" nella revisione statutaria delle autonomie speciali alpine. Primorski dnevnik, št. 211 (10. sep. 2017), str. 13
- (ag) V skupščini spomin na Dušana Udoviča: Trst – na prvem občinskem svetu po poletnem premoru dvojezična komemoracija. Primorski dnevnik, št. 212 (12. sep. 2017), str. 5
- Robi Šabec. Letošnja Barcolana z izrazito slovensko obarvanim programom: Slovenija – včeraj predstavitev v Ljubljani. Primorski dnevnik, št. 213 (13. sep. 2017), str. 1, 3
- Avstrijska narodnostna politika kot gradbišče, kjer se nič ne premakne: Dunaj – kritika zastopnikov narodnostnih sosvetov. Bernard Sadovnik opozoril na probleme Koroških Slovencev. Primorski dnevnik, št. 214 (14. sep. 2017), str. 3
- BREZIGAR, Bojan. Mineva čas, ko je politika lahko preprečila ljudstvu, da odloča o svoji prihodnosti : katalonija - zgodovinski izvor in aktualni razlogi za neodvisnost. Primorski dnevnik, št. 214 (14. sep. 2017), str. 11

Primorske novice, Koper

- Jana Krebelj. Čas je ublažil sovraštvo: mineva 70 let od nastanka večjega dela zahodne meje. Primorske novice, št. 208, 8. sep. 2017, str. 16-17
- Vesna Humar. Argentinci, ki so zaspali kot Avstrijci in se zbudili kot Slovenci: potomka izseljencev ob prvem obisku doma: »Našla sem svoj notranji mir in čutim, da so v miru tudi moji predniki«. Primorske novice, št. 208, 8. sep. 2017, str. 18-19
- Vesna Pahor (Primorski dnevnik). Borzni trg bo spet slovenski: konec tedna tretji festival Slovencev v Italiji Slofest. Primorske novice, št. 211, 12. sep. 2017, str. 5
- Nataša Čepar. »Joras v svojem boju ni sam«: Anton Škof, Jorasov sosed, pravi, da imajo rešitev, kako bi lahko tudi po arbitražni razsodbi ostali v Sloveniji. Primorske novice, št. 212, 13. sep. 2017, str. 1, 3

Delo, Ljubljana

- **Slovenska politika ostaja enotna: sodbo je treba uresničiti. Zoran Potič, Katarina Bulatović. Delo, 08.09.2017, str. 1**

Arbitražni sporazum. Vlada je dobila načelno podporo za izvajanje ukrepov in priprav za določitev meje s Hrvaško Ljubljana – Predsednik vlade Miro Cerar je bil po srečanju slovenskega političnega vrha zadovoljen, ker da je vlada dobila načelno podporo za implementacijo sodbe arbitražnega sodišča. Politična opozicija je po sestanku nastopila spravljivo in se zavzela za dialog.

Premier Miro Cerar je po sestanku političnega vrha napovedal, da bo vlada še ta mesec sprejela intervencijski zakon, s katerim bodo olajšali življenje ljudi ob meji. Slovenija bo v prihodnjih mesecih začela pospeševati priprave na implementacijo arbitražne sodbe, saj se bo 29. decembra izteklo šestmesečno obdobje, ki ga je določilo arbitražno sodišče ob izreku sodbe.

Cerar k implementaciji poziva tudi sosednjo Hrvaško. Pravi, da je zavezan dialogu in da ima namen v prihodnjih tednih obiskati Zagreb. A pri tem pričakuje, da bo osrednja tema pogovorov implementacija sodbe, morda pa se bosta z Andrejem Plenkovičem pogovarjala o še čem drugem. »A osrednja tema mora biti, kako spoštovati odločbo,« je poudaril Cerar.

Brez zaostrovanja na meji

Slovenija nadzira slovensko morje v celoti, je včeraj poudaril Cerar, policija bo dobila navodilo, naj v prihodnjih dneh, ko se bo začela ribolovna sezona, slovenskim ribičem zagotovi nemoteno delo. Od vsega začetka ima tudi navodilo, da kršiteljem izreka ukrepe – sicer najmilejše, to je opomine. Cerar je dejal, da bi bilo v fazi priprav na implementacijo sodbe nespametno zaostrovati položaj na terenu.

Tudi opozicija za dialog

Predsednica NSi Ljudmila Novak je po srečanju dejala: »Vsi se strinjamo, da mora slovenska vlada s hrvaško nadaljevati dialog o implementaciji odločbe arbitražnega sodišča. Od vlade pričakujemo, da bo enotna in odločna ter da bo jasno zavzela stališče do spoštovanja mednarodnega prava.« Branko Grims (SDS), ki je prišel namesto Janeza Janše, pa je bil tudi spravljiv s stališčem, da je slovenski interes, da se spoštuje mednarodno pravo, nedorečenosti pa da je treba reševati z diplomatskimi sredstvi brez retorike zaostrovanja.

- **Slovenska politika enotna do Hrvaške. Zoran Potič. Delo, 08.09.2017, str. 2**

Politični vrh o arbitraži. Cerar ponuja dialog in si želi v Zagreb – Hrvaška predsednica zaostrove retoriko do Slovenije Ljubljana – Slovenski politični vrh je odločen nadaljevati izvajanje arbitražnega sporazuma. Premier Miro Cerar je po srečanju poudaril, da so vladni ukrepi dobili načelno podporo slovenske politike. Pričakuje tudi, da se bo dialog s Hrvaško nadaljeval.

Tokratno drugo srečanje na temo izvajanja arbitražne sodbe je potekalo v okrnjeni sestavi, saj se dogodka nista udeležila predsednik Desusa Karl Erjavec, ki je službeno v Estoniji na srečanju zunanjih ministrov EU, in prvak SDS Janez Janša, ki pa ni pojasnil, kaj je bilo pomembnejše od zasedanja političnega vrha.

Najprej ljudje

Ključna dilema, ki se je pred srečanjem zastavljala, je bila, ali ima slovenska politika enotno stališče o uveljavitvi arbitražne sodbe in enotno politiko do Hrvaške. Po nastopu Mira Cerarja, ki je sklical srečanje, lahko sklepamo, da je slovenski politični vrh ohranil enotnost. »Vladni ukrepi so včeraj dobili načelno podporo političnega vrha,« je poudaril Cerar. Premier je pojasnil, da imajo interesi ljudi, ki živijo na mejnem območju, pri snovanju ukrepov za izvedbo arbitražne odločitve o poteku meje s Hrvaško ključno vlogo. Vlada bo zato še ta mesec sprejela intervencijski zakon, ki bo obravnaval večino težav prebivalstva na tem območju, pri tem pa pričakuje dobro sodelovanje z državnim zborom. Treba bo namreč spremeniti tudi okoli 40 podzakonskih aktov, še v tem mesecu pa bo geodetska uprava izrisala natančen potek meje na kopnem in na morju.

Cerar: Ne gre za blokado, temveč le za opozorilo

Cerar se včeraj ni želel posebej ozirati na izjave hrvaških politikov po objavi novice, da namerava Slovenija blokirati Hrvaško na poti v članstvo OECD. Poudaril je, da ne gre za blokado, ampak za opozorilo Slovenije, da pričakuje, da bodo vse kandidatke, ne le Hrvaška, izpolnjevale vse potrebne pogoje, pri tem pa ni mogoče spregledati, da je eden od teh tudi spoštovanje mednarodnega prava. »Slovenija si želi, da bi Hrvaška postala članica OECD,« je dejal Cerar.

Slovenski premier je tudi prepričan, da se bo do konca septembra sestal s predsednikom hrvaške vlade Andrejem Plenkovićem. Datum sicer še ni usklajen, a poteka strokovna komunikacija in pripravljajo se osnove, da bi lahko dialog stekel, pri tem pa je Cerar javno naštel, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da srečanje bo. »Imam namen v nekaj tednih obiskati Hrvaško, kjer se želim s Plenkovićem pogovarjati, kako implementirati sodbo.«

Cerar pri tem ugotavlja očitno, da namreč Hrvaška še ni spremenila odklonilnega odnosa do arbitražne sodbe: »Po izjavah hrvaškega premiera in njihove politike ocenjujem, da stališča niso spremenili. Verjamem pa, da moramo ohraniti dialog, ponujati roko drug drugemu, da skupaj uresničimo, kar zahteva arbitražna sodba. Ne predstavljam si, da bi prijateljska država ostala kršiteljica mednarodnega prava.«

Na meji ni sprememb

Slovenski premier je zagotovil, da slovenska policija od prvega dne arbitražne sodbe izvaja popoln nadzor v Piranskem zalivu in izvaja ukrepe, ko naleti na kršitelje. A da v občutljivem obdobju implementacije arbitražne sodbe ne bi zapletali položaja, kršiteljem izreka le najblažji ukrep – opomine. Policija bo v dneh, ko se slovenski ribiči pripravljajo na ribolov, dobila posebna navodila, je pojasnil Cerar, naj zagotovijo ustrezno policijsko varstvo, da bi ribiči lahko nemoteno izvajali svoje dejavnosti v slovenskem morju.

Če pa bo Hrvaška zavračala vsakršen dogovor o izvajanju arbitražne sodbe, jo bo Slovenija začela izvajati sama, je dejal Cerar, pri tem pa bo tudi še okrepila mednarodne dejavnosti, če bo treba.

Iz Zagreba včeraj niso prihajali spodbudni signali. Hrvaški premier Andrej Plenković je med sejo vlade pozval Slovenijo, naj opusti politiko izsiljevanja. »Takšne poteze niso predpostavka za reševanje odprtih vprašanj in ustvarjanje dobrih odnosov,« je dejal. Poudaril je še, da ostaja vprašanje meje odprto in da so se o tem pripravljene pogovarjati na dvostranski ravni. Glede obiska Cerarja v Zagrebu pa je dejal, da diplomati še usklajujejo najugodnejši datum, da bi s Cerarjem nadaljevala dialog, ker da je le tako mogoče reševati probleme.

Če je Plenković včeraj zvenel še spravljivo, pa je olja na ogenj dolivala hrvaška predsednica Kolinda Grabar Kitarović, ki je pred diplomatskim zborom tujih držav obžalovala slovensko blokado v OECD. Ponovila je, da Hrvaška ne priznava arbitražne sodbe, ker da jo je Slovenija s svojimi dejanji kompromitirala, pri tem pa poudarila, da sodba ne more temeljiti na »lažeh in goljufijah«. Predsednica Hrvaške pri tem očitno vztraja, čeprav je arbitražno sodišče samo ugotovilo, da postopek ni bil kompromitiran.

- **O uspehih in izzivih evropske politike. Jure Kosec. Delo, 08.09.2017, str. 2**

Italijanski premier v Ljubljani. Gentiloni: Slovenska vloga v EU pomembna

Ljubljana – Predsednika vlad Slovenije in Italije Miro Cerar in Paolo Gentiloni sta med delovnim srečanjem spregovorila o odnosih med državama, krajši obisk italijanskega premiera pa so zaznamovale predvsem aktualne evropske teme.

Cerar in Gentiloni sta poudarila zadovoljstvo s tem, da se je število migrantov, ki v Evropo prihajajo po tako imenovani sredozemski poti, v zadnjem času občutno zmanjšalo. Cerar je poudaril, da je to tudi rezultat delovanja skupne zunanje politike Evropske unije v njeni bližnji soseščini. »Strinjala sva se, da moramo v EU še naprej ostati zelo dejavni, koordinirani in budni na tem področju.« Državam v Afriki, na Bližnjem vzhodu in drugod je treba pomagati, krize je treba reševati pri izvoru, pri tem pa zavarovati zunanje meje EU, je prepričan slovenski premier.

»Rezultati naših korakov so vidni,« je poudaril predsednik italijanske vlade, ki je zmanjšanje prehoda migrantov označil za uspeh italijanske in evropske politike, a tako kot Cerar poudaril pomen nadaljevanja skupnih prizadevanj na tem področju. Premiera sta komentirala tudi nedavno odločitev sodišča EU, v kateri je to zavrnilo tožbi Madžarske in Slovaške proti kvotam za razporejanje beguncev znotraj Unije. Strinjala sta se, da je sodišče s tem potrdilo pomen spoštovanja odločitev, sprejetih na ravni EU, in ohranjanja solidarnosti med državami članicami.

Cerar je poudaril, da je Slovenija odgovorna članica Evropske unije in schengenskega območja, katere cilj je, da tudi v prihodnosti ostane del najbolj povezanega območja EU. Po Gentilonijevem prepričanju je treba državam, ki si želijo tesnejše evropske integracije, to tudi omogočiti. O Sloveniji je dejal, da lahko kot članica evrskega in schengenskega območja odigra pomembno vlogo v EU.

Med srečanjem sta predsednika ugotovila, da so odnosi med državama odlični. Velik obisk italijanskih turistov v Sloveniji po mnenju italijanskega premiera le še utrjuje odnose med njima.

- **Tudi za mnoge premeščene le tranzit. Barbara Hočevar. Delo, 08.09.2017, str. 2**

Prosilci za azil. Petina beguncev, ki je prišla po kvotnem sistemu, je nadaljevala pot naprej

Ljubljana – Od 217 ljudi, kolikor jih je Slovenija doslej sprejela v okviru evropskega solidarnostnega mehanizma iz Grčije in Italije, jih je na našem ozemlju še 172. Preostali so po pridobitvi statusa pot nadaljevali v druge države EU. Kvote, ki jih določijo politiki ali birokrati, ljudi očitno ne ustavijo na poti do cilja.

Ni mogoče zagotoviti, da bodo prosilci za azil in begunci, ki bodo premeščeni iz Italije in Grčije, v državah, kamor so jih poslali, tudi res ostali. To je bilo eno od pogostih opozoril kritikov kvotnega sistema, s katerim naj bi članice EU solidarno razbremenile države, ki doživljajo največji pritisk zaradi migracij.

Petinštirideset beguncev, ki so bili v slabem letu in pol, kar poteka program, premeščeni in jim je Slovenija priznala mednarodno zaščito, ni več v državi. »Po naših podatkih so odšle družine, ki so že imele status. So pa že prej navajale, da imajo sorodnike v drugih državah EU, in nakazale socialnim delavcem, da jih bodo, če dobijo status, šle obiskat. To je po našem mnenju glavni vzrok za odhod,« pove Katarina Štrukelj iz urada za oskrbo in integracijo migrantov.

Je pa njihov delež vseeno precej manjši, kot je pri spontanah migracijah, kot jim rečejo uradno. Statistike potrjujejo, da je Slovenija za večino tujcev tranzitno območje. Več kot polovica postopkov za pridobitev azila se ustavi, ker prosilca ni več v državi, če prištejemo še število zavrženih prošelj, ker so jih posamezniki vložili že drugod v EU ali pa očitno ni podlage zanje (na primer, če bi bili državljani druge članice EU), je seštevek še večji.

»Tudi pri prosilcih za azil, ki odidejo pred dokončanjem postopka, je vzrok isti. Ponavadi že pri vlogi povedo, da imajo prijatelje ali sorodnike drugod. Slovenija zanje ni bila ciljna država,« pravi Štrukljeva. To pogosto velja tudi za mladoletnike brez spremstva. »Veliko delamo na preventivi. Vsem ranljivim kategorijam razložimo nevarnosti trgovine z ljudmi. Socialni delavci mladoletnikom pojasnijo, da bodo šli v šolo in kakšne možnosti imajo, a imamo pogosto občutek, da smo bolj slabo slišani. Da imajo v glavi začrtano neko pot in se držijo tega.«

Težki prvi koraki

»Med vsemi, s katerimi sem se pogovarjal, ni nihče niti približno navedel Slovenije kot svoje želene destinacije,« se strinja tudi Franci Zlatar iz Slovenske filantropije, nevladne organizacije, ki izvaja programe za pomoč pri integraciji beguncev. Poleg tega, da mnogi želijo tja, kjer že imajo neko socialno mrežo, ki jim lahko pomaga, obstajajo tudi predstave o določenih državah – tako so, denimo, mnogi prepričani, da bodo v Nemčiji lažje našli dobro službo in da se tam zelo dobro živi. Zlatar opozarja na še en vidik. Čeprav tistim, ki pridejo s premestitvami, razmeroma hitro priznajo status, sistem ne teče gladko. Srečujejo se s kupom težav in ovir pri prvih korakih vključevanja v družbo. Spomladi je, na primer, precej ljudi dobilo mednarodno zaščito, a so ostajali v azilnem domu, ker sta bili integracijski hiši v Ljubljani in Mariboru polni, stanovanja za najem pa dolgo niso mogli najti, vsaj takega za ceno, ki bi jo lahko plačali, in v primernem stanju. Pri tem je dodaten problem, da je država odpravila enkratno denarno pomoč ob odhodu iz azilnega doma. Posamezniki in družine, ki nimajo lastnih sredstev od prej in nimajo nikogar v Sloveniji, so v obdobju, dokler jim center za socialno delo ne odobri denarne socialne pomoči, pogosto prepuščeni humanitarnim organizacijam. Marsikdo zato v takšni situaciji prihodnosti ne vidi tukaj.

• Razkroj različnih hitrosti. Boris Čibej o »političnem posiljevanju« vzhodne Evrope. Delo, 08.09.2017, str. 5

Odločitev najvišjega evropskega sodišča, da zavrne madžarsko in slovaško tožbo proti razmeščanju pribežnikov na ozemlju članic Evropske unije, je bila pričakovana. Njena težava ni le v tem, da same evropske države doslej niso izvajale tega, kar so med obravnavo na sodišču EU zagovarjali njihovi predstavniki. Zapletlo se bo tudi, ker so le na Slovaškem povedali, da se bodo odločivi vrhovne sodne instance v Uniji uklonili, na Madžarskem, pa tudi na Poljskem in Češkem, pa so se odzvali s »hrvaško« izjavo: Te sodbe ne priznavamo.

Iz Budimpešte se je v Bruselj kot bumerang vrnila obtožba, ki jo evropski »birokrati« že vrsto let naslavljajo na Madžarsko, v zadnjem času pa čedalje bolj tudi na Poljsko: »Politiki ste posilili zakonodajo.« Sledila je napoved, da se pravni boj šele začne. Tudi iz Poljske so prišle novice, da odločitev evropskega sodišča ne bo vplivala na njihovo pribežniško politiko, kar bi se v vsakdanji jezik prevedlo, da je ne bodo spoštovali. Vmešal se je celo populistični češki predsednik Miloš Zeman, čigar država je pred dvema letoma tudi sama glasovala proti kvotam, potem pa pustila, da se zaveznici iz višegrajske četvorke sami bojujeta na sodišču, kjer so ju podprli le poljski predstavniki. Zeman je povedal, da Češka ne bi smela popustiti evropskim pritiskom in sprejeti neželenih prišlekov. »Zdaj bom rekel nekaj, kar nekaterim ne bo všeč: po najslabšem scenariju je vedno bolje biti brez sredstev EU kakor dovoliti vstop migrantom,« je izjavil češki predsednik.

Zeman je tako Bruslju in »stari« Evropi že vnaprej sporočil, da njuno »izsiljevanje« z zmanjševanjem evropskih sredstev za tiste, ki ne bodo solidarno sprejeli pribežnikov, ne bo delovalo. Podobno učinkoviti utegnejo biti tudi drugi instrumenti prisile, ki jih ima v rokah »liberalna« Unija, da bi pokorila »neliberalne« upornice. Tisti zloglasni člen sedem o zamrznitvi članstva oziroma odločanja v EU, s katerim zdaj – zaradi nekih drugih »neliberalnih« reči – pretijo Varšavi, je zgolj papirnati tiger, dokler ima poljska vladajoča oblast eno samo zaveznico v Uniji, ki bo vedno zagotovila, da pri odločanju o sankcijah nikoli ne bo doseženo potrebno absolutno soglasje vseh članic.

Ta spor med »staro« Evropo in prišleki z vzhoda je po mnenju nekaterih analitikov za obstoj Unije nevarnejši od brexita. Je že res, da so ljudje v vzhodnoevropskih upornicah bolj za Evropo kakor prebivalci na zahodu te celine, toda mnenje o bruseljskih »birokratih« je podobno povsod. Dokler bodo ti morali biti tisti zoprneži, ki nalagajo upornicam, naj spoštujejo skupne evropske vrednote, se bodo lokalni oblastniki še naprej borili proti prisilam bruseljskih »inkvizitorjev«, kar jim bo tudi v prihodnje zagotavljalo zmage na demokratičnih volitvah. V takih primerih tudi »barvne revolucije« ne pomagajo. Če se ne bodo v to modo nepriznavanja mednarodnih sodišč, ki se je razpasla med nekdanjimi socialističnimi članicami EU, z odlično besedo vmešali veliki nacionalni voditelji trdega evropskega jedra, se bodo dolgoročno razkroju tega, čemur zdaj pravimo Evropska unija, tudi sami težko izognili, pa čeprav bodo poskušali ubrati še tako drugačno hitrost.

• Bosna je v očeh politične elite začasna rešitev. Vili Einspieler. Delo, 08.09.2017, str. 6

Aleksandar Vučić v Sarajevu. Srbija s spoštovanjem ozemeljske celovitosti BiH dokazuje, da je iskrena prijateljica. Srbski predsednik je včeraj v Sarajevu poudaril, da Srbija s spoštovanjem ozemeljske celovitosti BiH dokazuje, da je njena prava in iskrena prijateljica. Predsedujoči- predsedstvu BiH je njegov obisk označil za začetek novega odnosa med državama.

Aleksandar Vučić je poudaril, da se zaveda, da mu mnogi ne verjamejo in da se vsi njegovi volivci ne bodo razveselili, da je Srbija prijateljica državljanov vseh nacionalnosti v BiH. Po njegovih navedbah je BiH najpomembnejša gospodarska partnerica Srbije v regiji, blagovna menjava med državama pa presega poldrugo milijardo evrov. Vučić je povedal, da Srbija

končuje -oblikovanje komisije za meje, nadaljevanje pogajanj o razmejitvi med državama pa bo pomemben signal za regijo in BiH, da sta se sposobni dogovarjati.

Po mnenju predsedujočega predsedstvu BiH so pogovori o pomembnih temah prispevali k reševanju problemov med državama. Dragan Čović je izrazil prepričanje, da bodo s skupnimi komisijami prišli tudi do rešitve odprtih mejnih vprašanj med BiH in Srbijo. Napredek pričakuje tudi na področju skupnih infrastrukturnih projektov, zlasti gradnje avtoceste, ki bo povezala Sarajevo in Beograd. Sklenil je, da prihaja nov čas, ki bo usmerjen v prihodnost.

Kamen spotike sta hidroelektrarni na Drini

Pri vprašanju meje med državama se BiH zaradi neenotnosti vrha oblasti težko postavi proti Srbiji kot država, ki lahko suvereno zavaruje svoje interese. Srbski član predsedstva BiH Mladen Ivanić se je zavzel za menjavo ozemlja, njegov bošnjaški kolega Bakir Izetbegović pa je v zvezi z razmejitvijo na Drini odločno nasprotoval možnosti, da se BiH odreče energetskemu potencialu v spodnjem toku reke. Da je BiH nedokončana država, niso krivi le njeni sosedi, temveč tudi domači politiki, ki jo očitno doživljajo kot začasno rešitev.

Države nekdanje Jugoslavije so se obvezale, da bodo spoštovale odločitve Badinterjeve arbitražne komisije. Meje med nekdanjimi federalnimi enotami tako veljajo za državne meje naslednic, spremenijo pa se lahko le s sporazumom. Po navedbah državne komisije za meje BiH znaša površina, ki bi jo rada pridobila Srbija v BiH, okoli 45 kvadratnih kilometrov. V BiH je zamenjava ozemlja možna le s soglasjem entitete, v kateri je ozemlje, ki naj bi bilo predmet menjave. Čeprav so v BiH še živi spomini na vojno v devetdesetih, ustvarjanje etničnih meja in etnično čiščenje, se ne bo mogla izogniti korekciji meja. Kamen spotike sta predvsem hidroelektrarni na mejni reki Drina, ki sta trenutno v posesti Srbije. Izraba vodnega potenciala Drine je pomembna za obe državi, ne le v energetiki, temveč tudi v kmetijstvu in turizmu. V Srbiji utemljujejo predlog za menjavo z argumentom, da meja, določena zgolj s katastrom, otežuje delovanje in vzdrževanje hidroelektrarn na Drini. Ker se v BiH niso strinjali z menjavo ozemlja, državni komisiji za meje v BiH in Srbiji od leta 2010 nista nič naredili.

Hidroelektrarni Bajina Bašta in Zvornik uporabljata kopenske in vodne vire BiH in Srbije, koristi od tega pa ima samo Srbija. Čeprav BiH ni podelila Srbiji koncesije za upravljanje hidroelektrarn, ni izrabila svoje pravice do udeležbe pri upravljanju, proizvedene električne energije in delitve dobička. Po dogovoru nekdanjih jugoslovanskih republik in novih držav naslednic, kar je predmet sukcesije, BiH pripada nekaj manj kot polovica proizvedene električne energije. Srbija tega ne spoštuje, njen dolg do BiH naj bi znašal že okoli 1,5 milijarde evrov. Sporno je še območje okoli kraja Štrpci v BiH, prek katerega poteka 12-kilometrski odsek železniške proge Beograd-Bar med Srbijo in Črno goro, ter območje Međurječja med občinama Priboj v Srbiji in Rudo v BiH. Srbija je predlagala BiH, da bi meja potekala ob prog. O vaseh Međurečje in Sastavci v Srbiji so pojasnili, da sta obkroženi s srbskim ozemljem, kar njunim prebivalcem otežuje komunikacijo z BiH. Beograd je ponudil BiH kompenzacijo z ozemljem Srbije ob meji z BiH, ki bi ga izbrala sama in bi po kvaliteti in kvantiteti ustrezalo ozemlju, ki bi ga izgubila.

Vučić ni hotel izročiti Haagu niti enega Srba

Po mnenju analitikov dolgoletni politični voditelj Srbije ni naredil veliko za politično stabilnost BiH, s podporo oblasti v Republiki Srbski (RS) pa tej omogoča, da kontinuirano blokira evroatlantsko pot BiH. V Vučićevem zavzemanju za mir, stabilnost, prihodnost in sodelovanje v regiji vidijo le politični teater. Nekateri so prepričani, da je Ivanić prestopil v tabor predsednika RS Milorada Dodika in da je eksponent srbskih interesov v BiH. Vučić naj bi ustrezal tudi Čoviću, ker ne nasprotuje oblikovanju tretje entitete v BiH.

Vučić je prišel v BiH kot predsednik države, ki je poslala haaškemu sodišču garancijo za Ratka Mladića, da bi ga to tik pred izrekom sodbe izpustilo na začasno prostost. Srbija pod Vučićevim vodstvom zavrača tudi aretacijo pomagačev Vojislava Šešlja, ki so objavili imena varovanih prič in minirali proces proti četniškemu vojvodi. Vučić se tudi hvali, da je edini srbski politik, ki ni izročil Haagu nobenega Srba. Novi srbski vožd se izogiba tudi priznanju genocida v Srebrenici, sočustvuje pa s srebreniškim žrtvami in trpljenjem obkoljenih Sarajevčanov.

- **Kazenski pregon katalonskih politikov. Ka. M. Delo, 09.09.2017, str. 1**

Referendum o neodvisnosti. Obtožba o nepokorščini in zlorabi položaja

Potem ko je v sredo pozno zvečer katalonski parlament potrdil zakon o izvedbi referendumu o neodvisnosti, se je včeraj uresničila napoved generalnega državnega tožilca Joséja Manuela Maze o kazenskem pregonu vodilnih članov parlamenta. Kazensko bo odgovarjala tudi katalonska vlada in njen predsednik Carles Puigdemont, ki je po tem, ko je bil zakon sprejet, podpisal dekreta o izvedbi referendumu (na fotografiji). Puigdemontu, podpredsedniku katalonske vlade Oriolu Junquerasu in dvanajstim članom katalonske vlade tožilstvo očita nepokorščino ter zlorabo položaja in javnih sredstev.

- **Politične igre na morskem peskovniku. Boris Šuligoj. Delo, 09.09.2017, str. 2**

Meja. Slovenska policija nima dovolj plovil, da bi lahko čuvali ponoči položene mreže, komentirajo slovenski ribiči nedavno premierovo obljubo

Piran – »Očitno so predsedniku vlade všeč pravljice. Nekdo ga prepričuje, da nas bodo predstavniki državne oblasti lahko varovali na morju. Naj pride pogledat, kako je to videti, da ne bo še naprej živel v zmoti. Bomo pa nadvse veseli, če se motimo mi.« Tako je napoved predsednika vlade Mira Cerarja o varovanju pravic slovenskih ribičev komentiral starosta piranskih ribičev Zlatko Novogradec.

Slovenski morskimi ribiči precej nezaupljivo poslušajo obljube državnih predstavnikov že zato, ker nujne pomoči v zadnjih 20 letih niso bili deležni. Tako se sprašujejo, kje so bili predstavniki države pred osmimi, desetimi in več leti, ko so jim hrvaški kradli, trgali ali uničevali mreže in jih v nekaj letih prisilili, da so se s svojih lovišč umaknili na polovico zaliva. Mrežarji si še danes ne upajo metati mreže čez polovico zaliva, čeprav se zdaj ve, kaj pripada komu.

Različni predpisi

»Slovenija nima toliko policijskih čolnov, da bi lahko ponoči čuvali položene mreže. Če bodo začeli hrvaške ribiče kaznovati, bodo z najmanj enako mero odgovorili hrvaški policisti. Ne predstavljam si, kako bi zaplenili njihove čolne. Predsedniku Cerarju sem že ob njegovem obisku v Piranu, ko je napovedal oživitve sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju, pojasnil, da so Hrvati ta sporazum že na začetku zavrnili in ga niso izvajali ter da smo po dolgih letih tudi mi spoznali, da niti

za nas ni primeren,« je pojasnil Novogradec. Naštel je tudi zaplete, ki nastajajo med ribiči že zato, ker se predpisi, nekatera pravila in načini ribolova med državama razlikujejo. Hrvati, denimo, še zmeraj lovijo jakobove pokrovače z grabljami tam, kjer je slovenskim (v slovenskem morju) to prepovedano. Državi imata drugače predpisane lovopuste. Prav tako polagajo slovenski ribiči stoječe mreže v drugo smer (kota 60 stopinj) kot hrvaški (kota od 300 do 330 stopinj).

»Ribiški inšpektorji nas kaznujejo že, če ne označimo pravilno položenih mrež z zastavicami, če niso dobro vidne številke na oznakah, če pomotoma vpišemo kaj narobe v ribiški dnevnik ... Po drugi strani pa bi mirno dopuščali, da bi lahko ribiči druge države tako eksplicitno in veliko bolj grobo kršili temeljne predpise evropskega prava,« je naštel Novogradec, ki je na slovensko državo jezen tudi zato, ker doslej niti v svoji zakonodaji ni primerno uredila položaja ribičev.

Stalno spremstvo policijskega čolna – hrvaškega

»Kočo vlečem do nove meje na morju in vsakič pride hrvaški policijski čoln, me opozarja, snema in povzroča težave,« je pripovedoval Silvano Radin, kočar iz Kopra. »Zadnjič je plul vštric z mano 20 milj po našem morju. Sprašujem se, kaj bo, če se bo enkrat ob takih napetih dogodkih zgodila nesreča, trk, če se bo izgubila mreža. Kdo bo poravnal stroške? Policisti obeh držav se na morju opozarjajo, da kršijo suverenost, hkrati pa sedijo skupaj v istih kabinah na mejnem prehodu Dragonja.« Z Generalne policijske uprave so nam sicer zagotovili, da slovenska policija varuje mejo in izvaja nadzor nad celotnim slovenskim morjem vse od razglasitve arbitražnega sporazuma, to je od 30. junija 2017. »Hkrati pa posebno skrb namenja tudi slovenskim ribičem, s katerimi je v stalnem stiku in jim bo tudi v prihodnje zagotovila, da bodo lahko ribarili v slovenskem morju. Glede ukrepanja se policija povezuje z drugimi službami na morju. Svoje aktivnosti pa bo prilagajala trenutnim razmeram in okoliščinam.«

• Mirno in vztrajno. Zoran Potič o političnem vrhu. Delo, 09.09.2017, str. 5

Slovenska vlada se je po izreku arbitražne sodbe konec junija znašla pred težko nalogo, saj mora implementirati rešitev, nad katero ni mogoče biti navdušen, po drugi strani pa tudi ni takšna, da bi lahko bili z njo, še zlasti na morju, povsem nezadovoljni.

Zato mora vlada po eni strani zagotoviti politično enotnost na domačem parketu in si s tem zavarovati hrbet. Po drugi strani mora k sodelovanju nagovoriti nezanesljivo južno sosedo, ki je najprej privolila v arbitražo, nato pa si je premislila. Zaradi teh okoliščin je slovenska vlada prisiljena v ofenzivo nabiranja zaveznikov v mednarodni skupnosti. Operacija, pred katero se je znašla ekipa Mira Cerarja, je obsežna in kompleksna, pot do končnega cilja (dokončne določitve južne meje) pa bo najmanj trnova.

Po četrtkovem političnem vrhu lahko rečemo, da je slovenska politika pokazala dovolj visoko stopnjo zavedanja, da so vložki veliki, zato je, če ne pametno, pa vsaj oportuno sodelovati pri ustvarjanju vtisa, da so domači politiki enotni, ko sta na dnevnem redu arbitražna sodba in južna meja. To je pomembno iz več razlogov, a eden je ključen. Iz nedavne preteklosti smo se lahko naučili, da politična neenotnost pri temah nacionalnega pomena škodi nacionalnim interesom. Ko sta premiera Janez Drnovšek in Ivica Račan parafirala mejni sporazum, je s tem dobila Slovenija v roke močan adut. Kar bi morala odtlej početi slovenska politika, je zgolj dosledno vztrajanje pri sporazumu. In ko je Hrvaška potrkala na vrata Evropske unije, bi lahko Slovenija le še potegnila sporazum iz zaprašenega predala.

A se je kolo zgodovine v Piranskem zalivu drugače zavrtelo. Hrvaška politika se je sporazuma, o katerem so menili, da je zanje neugoden, od vsega začetka otepala kot hudič križa. Spremljali smo politiko sprenevedanja, zavlačevanja in incidentov, vse do spremembe stališč na slovenski strani. Vlada Janeza Janše se je tri leta po prevzemu oblasti na Bledu de facto odrekla dotedanji strategiji vztrajanja pri sporazumu Drnovšek-Račan.

Po arbitražni sodbi se sosednja država, potem ko se je zaradi slovenske diplomatske ofenzive znašla stisnjena v svojem kockastem kotu, zateka k že preizkušeni strategiji – sprenevedanju, zavlačevanju in incidentom. In to bomo lahko spremljali vse dotlej, dokler ne bo na slovenski strani neka prihodnja vlada prva pomežiknila. Pokazala dvom, voljo in interes za pogovore o odprtih mejnih vprašanjih. Teh pa, kot dobro vemo, ni več. Sta le arbitražna sodba in šestmesečni rok za pripravo njene uresničitve. Zato je tako pomembna enotnost slovenske politike. Četudi je bilo v nekaterih izjavah zaznati nezadovoljstvo, naj si slovenski politiki ne belijo glave s prestižem, saj je jasno, da Hrvaška ne bo pokleknila v tem mandatu, verjetno tudi v mandatu prihodnje vlade ne. Političnih točk si na tej temi, kdor želi Sloveniji dobro, ne kaže nabirati. Ali kot so si Britanci ponavljali na začetku druge svetovne vojne, ko jim je bilo najhujše: »Keep calm and carry on.«*

* Ohranimo mirno kri in vztrajajmo

• Kdo »kontaminira« Evropo. Damijan Slabe. Delo, 09.09.2017, str. 6

Proti-slovja

Citiramo: Madžarska in Slovaška sta, podprti s Poljsko, izgubili tožbo pred evropskim sodiščem. V celoti. In kaj zdaj počne Madžarska? Vlada v Budimpešti govori, da je bila odločitev politična in da je zato ne bo sprejela. To je v popolnem nasprotju z vsakršnim razumevanjem bistva Evropske unije. Za pravno državo je normalno, da s tožbo ne uspeš. Tega se je treba zavedati tako jasno kot dejstva, da evropski projekt v celoti temelji na podmeni, da se vse članice držijo skupaj sprejetih pravil in da so medsebojne spore pripravljene mirno reševati pred sodišči.

Bolj jasno in kratko, kot je ta teden v Fazu ob izgubljeni madžarski in slovaški tožbi zadel »bit Evrope« Reinhard Müller, je to najbrž težko narediti. V Evropski uniji je prostor za vsak, še tako ponosen narod, tudi če o sebi trdi, da je nad njegovim parlamentom samo bog, toda vsaka članica EU je od vseh ostalih absolutno upravičena pričakovati, in tudi zahtevati, da se bodo dosledno držale evropskega in mednarodnega prava in da bodo enako dosledno spoštovale tudi medsebojno dogovorjena pravila igre.

Madžarsko ravnanje, tudi če gre za nekoliko različna primera, nas upravičeno spominja na ravnanje Hrvaške, ki prav tako noče sprejeti razsodbe evropskega arbitražnega rzsodišča (čeprav je vnaprej podpisala, da jo bo), ker naj bi bil postopek po njenem »kontaminiran«. Mimogrede, a bivanje njenega arbitra na hrvaškem veleposlaništvu, kjer se mu niti po telefonu ni bilo treba dogovarjati, in hrvaško prisluškovanje sta bila pa zakonita in po pravilih? Vendar ne bomo o tem. O teh »za lase privlečenih« argumentih je bilo povedanega že preveč. Vprašajmo se rajši, kaj s svojim zavračanjem arbitražne rzsodbe Evropi (in nikakor ne samo Sloveniji) v resnici sporoča Zagreb.

Tako kot Orbánova vlada s svojim izmikanjem, češ da je bila sodba »politična«, ne polemizira z razsodbo evropskega sodišča, ampak kar povprek izpodbija kredibilnost institucije in sodnikov, tudi Hrvaška ne oporeka sami arbitražni razsodbi in v njej navedenim argumentom Slovenije, ampak ugledne mednarodne pravnike in evropske arbitre po nekakšni balkanski logiki – »ne priznajem ja ovaj sud« – kar počez razglaša za kontaminirane in torej nekompetentne. Kajti če so »kontaminirani« arbitražni postopek kljub opozorilom in samovoljnemu izstopu Hrvaške pripeljali do konca in za svojo razsodbo tudi stojijo, je logično, da so tudi sami kontaminirani.

Na tej točki pa, podobno kot EU v madžarskem primeru opozarja Orbána, tudi pri hrvaškem nepriznavanju razsodbe arbitražnega sodišča nastopi trenutek, ko ne gre več samo za bilateralno težavo in notranjo zadevo neke države, ampak za evidentno evropski problem. Če bomo namreč v EU dovolili, da si bo razsodbe vrhovnih evropskih pravnih instanc, brez katerih ni ne evropske pravne države ne enakih pravil za vse, vsaka država poljubno razlagala po svoje in jih poljubno uresničevala, ali pa tudi ne – kar zadnje čase počno predvsem nekatere vse bolj avtoritarne vzhodnoevropske demokracije z Madžarsko in Poljsko na čelu –, se lahko kar poslovimo od Unije. Anarhija in kaos sta vnaprej zagotovljena.

- **Madrid ostro nad Barcelono. Ka. M. Delo, 09.09.2017, str. 6**

Neodvisna Katalonija. Vlada je zahtevala posredovanje ustavnega sodišča

Špansko ustavno sodišče je za pet mesecev razveljavilo zakon- o izvedbi referendum, ki ga je v sredo potrdil katalonski parlament, odlok o izvedbi glasovanja 1. oktobra pa zatem podpisal še katalonski premier Carles Puigdemont. Po poročanju španskega časnika El País se je sodišče sestalo izredno, na poziv španske vlade.

Ustavno sodišče je prepovedalo sodelovanje pri izvedbi referendum 948 katalonskim županom, najmanj 62 katalonskim vladnim uslužbencem in pripadnikom katalonske policije Mosos. Če bodo prekršili zapoved sodišča, se jim obeta kazenski pregon, je navedeno v časniku El País. Na drugi strani je po besedah katalonskega premiera Carlesa Puigdemonta izrazilo podporo izvedbi referendum 560 katalonskih občin in 16.000 prostovoljcev.

Carme Forcadell: Ustavni sodniki so pristranski

Ker je dovolila glasovanje o zakonu o izvedbi referendum, špansko državno tožilstvo že preiskuje predsednico katalonskega parlamenta Carme Forcadell. Ta je že pred glasovanjem, spornim za Madrid, pozvala k odpoklicu dvanajstih ustavnih sodnikov z argumentom, da delujejo pristransko. Državni tožilec José Manuel Maza je napovedal, da je v pripravi kazenski pregon odgovornih v katalonskem parlamentu, ki je omogočil sprejetje zakona, in članov regionalne vlade, ki je sklicala referendum. Katalonsko tožilstvo in policijo je Maza poleg tega pooblastil, naj kazensko ukrepata proti vsem osebam, ki kakorkoli sodelujejo pri pripravah na prepovedan referendum. Kaznivo dejanje naj bi tako zagrešili župani in ravnatelji, ki so dali prostore na razpolago za volišča, prostovoljci in podjetja, ki sodelujejo pri pripravah, ter tiskarne, ki tiskajo volilne lističe.

Španski premier Mariano Rajoy je dejal, da so katalonski voditelji s potrditvijo referendum zagrešili nevzdržno dejanje neposlušnosti in da je vlada od ustavnega sodišča zahtevala, naj razveljavi zakon o referendumu. Tiskovni predstavnik katalonske vlade Jordi Turull je zavrnil svarila in vztrajal, da bodo izvedli referendum kljub prikritemu obsednemu stanju, ki ga povzroča vlada v Madridu. »Ne glede na to, ali bo sneg ali veter, bomo izvedli referendum, to je naša obveza do državljanov Katalonije,« je dodal.

V četrtek pozno zvečer je katalonski parlament potrdil tudi zakon, ki bo veljal, če bodo zagovorniki neodvisnosti na referendumu dosegli zadostno podporo volivcev. Zakon bo ključen za prehod avtonomne skupnosti v neodvisno republiko Katalonijo. Podobno kot dan prej je večina poslancev, ki nasprotujejo katalonski neodvisnosti, pred glasovanjem zapustila dvorano.

- **Arbitraža sredi svetovnih tem. Tekst: Saša Vidmajer. Delo, Sobotna priloga, 09.09.2017, str. 8-10**

Strateški forum

Blejski strateški forum je edina vélika mednarodna konferenca v Sloveniji, posvečena globalnim vprašanjem. Letos je potekal pod naslovom Nova realnost, zaradi digitalizacije in globalizacije se stvari zdijo bližje in bolj del našega življenja, ta percepcija vpliva na drugačno razumevanje sveta, kriz, mednarodnih odnosov nasploh. Globalno agendo pa je docela zasenčila neka druga tema. V bistvu je prekrila vse.

Forum, tradicionalno v poznopoletnih dneh, je redka priložnost za razpravo o svetovnih izzivih in najaktualnejših vprašanjih naše dobe. Tokrat je sovpadel z grožnjo jedrske vojne, na dnevnem redu so bili povečevanje neenakosti v svetu, migracije v Sredozemlju, izmišljene novice v politiki. Na Bled so prišli eminentni gostje, generalni sekretar OECD Angel Gurría, visoki komisar ZN za človekove pravice princ Zeid Raad al Husein, turški zunanji minister Melvüt Cavusoğlu, generalni direktor Mednarodne agencije za jedrsko varnost Yukia Amano; tudi visoka uradnika Evropske unije Frans Timmermans in Federica Mogherini. Toda zgodil se je paradoks. Mednarodna konferenca o svetovnih problemih je ostala v senci arbitraže med Slovenijo in Hrvaško.

Oder za Slovenijo

Tukajšnja politika je otvoritev konference izkoristila za razlago slovensko-hrvaškega spora o implementaciji arbitražne razsodbe. Premier Miro Cerar, predsednik republike Borut Pahor in zunanji minister Karl Erjavec, vsi so se v svojih nastopih samo uvodoma dotaknili globalnih vprašanj, zatem so se posvetili arbitraži, mednarodnemu pravu, pojasnjevanju problematičnih stališč Hrvaške, ki ne spoštuje mednarodnega prava in odločitve sodišča. Drug za drugim so se sklicevali na vladavino prava, na čemer je utemeljena Evropska unija, ravno EU velja za vzor spoštovanja pravnih pravil. Predsednik vlade Cerar je izrazil zaskrbljenost, da sosednja država z neupoštevanjem prava in zanikanjem arbitražne sodbe spodkopava demokracijo in Evropsko unijo scela.

Tudi kdor ni zelo pozorno poslušal, ni mogel preslišati. »Če Hrvaška ne bo pripravljena izvršiti razsodbe, bo naša vlada poiskala način, da zagotovi njeno izvršitev in zaščiti pravno državo,« je rekel premier. Že pred otvoritvijo je podpredsednik bruseljske komisije Timmermans opomnil, da je bila arbitraža ena prvih zavez Hrvaške v pristopnih pogajanjih z Evropsko unijo. Samo hrvaške zunanje ministrice Marije Pejčinović Burić ni bilo v avditoriju, na Bled je prišla zvečer.

Arbitražna zgodba se je nadaljevala v torek, v državnem zboru sta se podpredsednik komisije in visoka zunanjepolitična predstavnik Mogherini udeležila skupne seje dveh parlamentarnih odborov. Njuna govorica o potrebnosti uveljavitve sodbe je bila nedvoumna, vendar ni šla dlje od poziva, komisija uveljavitev prepušča sosednjima državam. Ne želim se spuščati v to, kaj lahko oziroma kaj bi lahko naredila komisija, je v Ljubljani suho pripomnil Timmermans. Na Bledu sta se vodji diplomacij vljudnostno rokovala ob neformalnem zasedanju Pobude za jugovzhodno Evropo. Vsak v svoji medijski predstavi sta si nato izmenjala pikre komentarje. Erjavec je ravnanje Hrvaške, članice EU, ki ne spoštuje prava in sodišča, označil za škandalozno. Njegova zagrebška kolegica je povedala, da je celoten proces kompromitirala Slovenija. Nadležno je vprašanje, ali ni slovensko dociranje Hrvaške s podija mednarodne konference šlo čez rob in navsezadnje takšne konference sploh niso prostor za to. Slovenska politika se je nedavno že blamirala v bruseljski komisiji z bizarnim lobiranjem kmetijskega ministra o teranu. Z nediplomatskimi intervencijami, pač zaradi peščice notranjepolitičnih točk, je državi naredil veliko škode, ki jo bo težko popraviti. Uradna Ljubljana ima pri komisiji že nekaj vrat zaprtih. Ta teden je bila zamujena pomembna priložnost, da se Slovenija promovira kot država širših obzorij, ki jo zanimajo svetovni problemi, je pripravljena o njih razpravljati, razmišljati, sodelovati pri kaki od perečih zadev. Navsezadnje premore slovenska zunanja politika tudi lepe zgodbe, na primer Mednarodno ustanovo za razminiranje in pomoč žrtvam min, preimenovano v ustanovo za človekovo varnost (ITF), ali pa sodelovanje vojaške ladje Triglav pri patroljiranju morja pred italijansko Lampeduso. Ta čas pa je strateški forum izkoristila za svoj ozek cilj.

Poznamo veliko držav, ki so osredinjene na eno samo temo, mednarodna skupnost jih pozna samo po problemu, ki so ga prinesle vanjo. Slovenija je izvozila slovensko-hrvaški spor. Zlagoma, vztrajno postaja država, ki se ukvarja samo še z eno zunanjepolitično temo – to so odnosi s Hrvaško oziroma spor o arbitraži.

Iskanje podpore za slovenska stališča in uveljavitev arbitražne razsodbe se bo kmalu preselilo v New York, kjer se sredi septembra začena letno zasedanje generalne skupščine Združenih narodov. Prihodnji predsedujoči je slovaški zunanji minister Miroslav Lajčak, vsakoletni udeleženec blejskega foruma, letos so mu podelili posebno priznanje za podporo. V ponedeljek je v nagovoru omenil, da bo tokratno zasedanje posebno, saj bo prvo za novega generalnega sekretarja Združenih narodov Antonia Guterresa, vendar tudi za predsednika Združenih držav Donalda Trumpa in francoskega predsednika Emmanuela Macrona. Mimogrede, Francija bo kmalu edina članica Evropske unije s sedežem v varnostnem svetu Svetovne organizacije.

Pričakovanja so velika tudi zato, ker bodo na dnevnem redu reforme ZN, varnostnega sveta in upravljanja organizacije, med glavnimi temami so migracije. Guterres je dober poznavalec diplomatskih dosjejev in sistema Združenih narodov, deset let je vodil Visoki komisariat za begunce (UNHCR), ki ga je reformiral; preoblikoval ga je v organizacijo, ki se lažje spopada z največjimi preseljevanji ljudi, kar jih je bilo po drugi svetovni vojni.

Omizje voditeljev

Velikanske spremembe sveta, ki je postal neobvladljiv, je problematiziralo omizje voditeljev: obstoječi modeli ne delujejo več, vlade niso sposobne parirati, naraščajo socialne razlike in nujna je nova definicija solidarnosti v EU, potrebno je aktivirati mlade.

Zaradi vse večje neenakosti ne moremo biti usmerjeni samo k rasti, logiko produktivnosti mora zamenjati nova zgodba, »vključujoča rast«, je rekel Angel Gurría. Generalni sekretar Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj. Govoril je o globalizaciji, ki mora delovati za vse, namesto govorice, da je spodletela, so potrebne pogumne politične odločitve. Evropa je postala rahlo bolj optimistična, in to ne samo zaradi volitev, ki so se iztekle drugače, kot so se bali, temveč zaradi streznitvenega učinka po brexitu in Trumpovi zmagi, je povedal komisar Timmermans. Gola razprava o spremembah je plitka, vedno živimo čas sprememb, sprememba je slogan, je pripomnil nekdanji predsednik Danilo Türk in opozoril na izgubljeno legitimnost EU, ki mora poiskati novo, dejansko solidarnost.

Nova srbska premierka Ana Brnabić, rekla je, da je na čelu zelo odprte, horizontalne vlade, je razlagala usmerjenost vlade k regionalni stabilnosti in zaupanju v dialog, ki bo prispeval k gospodarskemu razvoju. Omizje je precej pozornosti namenilo ozračju strahu, ki še vedno hromi Evropo – kako naj bodo mladi angažirani, če imajo prekarne službe; mladi bodo lahko stvari spremenili samo, če se bodo vključili v institucije, a poiskati morajo svoje modele, potrebna je samoiniciativnost. Razprava o novih vizijah, na kateri sta med drugim sodelovala turški zunanji minister Melvüt Cavusoğlu in vodja vatikanske diplomacije nadškof Paul Richard Gallagher, je problematizirala novo geopolitično stvarnost, vprašanje migracij in terorizma, težke izzive, na katere države nimajo odgovorov.

Migracije so nova stvarnost za Evropo, vendar je veliko razseljenih oseb mogoče najti povsod, je komentiral prvi diplomat države, s katero je EU sklenila kontroverzni sporazum; Turčija večkrat pove, da ni zadovoljna z uresničevanjem dogovora o ustavitvi migrantov in beguncev, na njenem ozemlju so trije milijoni razseljenih iz Sirije, Evropa pa češ da dolguje večino obljubljenega denarja. Madžarski zunanji minister Peter Szijarto je bil kritičen do migrantske politike Unije, ki nima rezultatov, očital ji je nezavarovane meje in dvolično politiko. Šef diplomacije Svetega sedeža se je zavzel za učinkovite rešitve, te razumljivo ne morejo prinesiti zaželenih učinkov takoj, terjajo pa enotno in premišljeno ukrepanje.

Sredozemlje

V običajno evropocentrični, evroatlantski pogled je obravnava južnega Sredozemlja vnesla širšo razsežnost. Tačas o njem govorimo predvsem kot o prostoru ekonomske negotovosti, neperspektivnosti za mlade generacije, migracij. Te zadnje kažejo, kako zelo sta prek Mediterana povezana Evropa in Bližnji vzhod. Zgodovinsko-kulturni prostor Sredozemlja je bil vedno prostor srečevanja civilizacij in spopadanja ljudstev, je hkrati območje raznolikosti in vzajemne potrebnosti, to kaže vsak drobec njegove dolge zgodovine.

Kar se dogaja v Palestini in na Bližnjem vzhodu, ima neposreden vpliv na Evropo, to je vendar soseščina, je rekla Hanan Ašrawi, znana palestinska političarka in aktivistka, zdaj poslanka v parlamentu. »Vse v bližnjevzhodni regiji, vključno s krivicami, ki se dogajajo, prizadene evropsko celino.« Pojasnjevala je medkulturno sobivanje, povezave od starih civilizacij

naprej, a tudi močno dediščino kolonializma, denimo Sykes-Picotov sporazum leta 1916, Velika Britanija in Francija sta ga zarisali skladno s svojimi kolonialnimi interesi. »Zdaj gledamo postkolonializem, neokolonializem.«

Ni mogla mimo Palestine – njena Palestina ni več visoko na globalni agendi, a Palestinci so še vedno tu in brez rešitve palestinskega vprašanja ni rešitve za Sredozemlje. »Palestina je vedno veljala za slona v trgovini s porcelanom, ki pokvari vse ... Sirija, Libija in Irak so postali pomembnejši, kar pa ne pomeni, da je mogoče na najdlje vojaško okupirano ozemlje enostavno pozabiti; to destabilizira regijo in prostor onkraj nje.«

Živimo v trikotniku nestabilnosti in bližini vojne, poleg vsega trpimo sedem let varčevalne politike, je dal lakoničen odgovor Terens Spenser Nikolaos Quick, namestnik grškega zunanjega ministra. »Sredozemlje je najbolj historično morje, zibel civilizacij, vendar se je spremenilo v nočno mōro. Na udaru sta Italija in Grčija, postali smo migrantska vrata na poti v Evropsko unijo. In kaj dobimo za to? Celinske države gradijo ograje, Kanada, na primer, zna graditi mostove.«

Italija je most med Evropo in Afriko, prek katerega prihajajo migranti, potrebni sta politična odločnost in zavezanost držav članic za enotno politiko, je povzel državni podsekretar italijanskega zunanjega ministrstva Benedetto Della Vedova. Zavzel se je za usklajeno politiko EU v Afriki. »Če želimo zmanjšati pritok ekonomskih migrantov, moramo vzpostaviti nova pravila na ravni Unije.« O tem, da je treba več vložiti v razvoj, edinole ta zagotavlja mir in stabilnost, je govoril tudi Carmelo Abela, zunanji minister Malte, še ene od sredozemskih držav, ki so frontna linija ilegalnih migracij. Tesno povezanost dogajanja v Evropi in na Bližnjem vzhodu oziroma Afriki, »ni severne in južne obale«, je postavil v ospredje tudi generalni sekretar Unije za Sredozemlje Fathallah Sijilmassi in pozval k dialogu in sodelovanju.

Evropa in zблиževanje

Toda Evropa je še vedno pogreznjena predvsem v svoje notranje probleme, med katerimi sta kriza zaupanja in identitete, okoli nje pa zapleteni svet, avtoritarne države, nestabilno Sredozemlje. Sodelujoči v panelni diskusiji o Evropski uniji in spremenjenem svetu, med drugimi peterica zunanjih ministrov, so kot ključne za prihodnost izpostavili konvergenco, povezanost, dialog in sodelovanje, posluš za potrebe ljudi.

»Evropa je edini odgovor na naša vprašanja,« je rekla francoska ministrica za evropske zadeve Nathalie Loiseau. Esenca EU ob nastanku je bila tesna povezava, tako tesna, da vojna ne bi bila več možna, to še vedno poganja integracijo, je pripomnila evropska komisarka Violeta Bulc in obenem poudarila model odprtosti. Zaupanje je med drugim povezano z brutalnimi posledicami ekonomske krize, je komentiral Pat Cox, nekdanji predsednik evropskega parlamenta. »Zaupanje je tudi stvar razpoloženja, Trumpov nacionalizem in brexit sta povezovalna sila, učinkujeta kot opomin za ostale, da je Evropska unija prostovoljna združba in da želimo ostati povezani.«

Prihodnost Evrope so odločitve, sprejete v okviru političnih in finančnih razprav, ne deklaracije, je menil državni sekretar v Mladiki Iztok Mirošič. Po njegovem se bo EU v 2018. preoblikovala, to podpirajo močne države članice, omenil je Evropo dveh hitrosti, Slovenijo, ki sebe vidi v jedrni skupini. Kakšna bo prihodnja EU, njene globalne ambicije, je največ odvisno od finančne perspektive. »Evrski proračun ali proračun EU?«

Evropska unija ostaja še vedno vabljava za države izven nje. »Vedno si postavljamo vprašanje, ali obstaja boljši model od EU«, »kljub vsemu ostaja najboljši prostor za blagostanje državljanov, po katerem se zgledejemo mi in bližnje države«, je komentiral moldavski minister za zunanje zadeve in evropsko integracijo Andrei Galbur. Rekel je, da Unija ostaja najmočnejša transformacijska sila, zato je njihovo sporočilo, naj integracija ne zmanjšuje svojega vpliva.

Svobščine in dobra družba

Kako se v današnji razrvani svet, ko človekove pravice niso več samoumevne, sploh vklaplja koncept človekovih pravic? Odgovarjal je komisar Združenih narodov za človekove pravice, jordanski princ Zeid Raad al Husein. Dialog z moderatorjem je bil eden najboljših na blejskem forumu, v primerjavi z ostalimi preštevilčnimi omizji je dopuščal čas za natančnejše razlage.

Komisar je pojasnjeval zagate urada, ki ima proračun v višini treh odstotkov budžeta ZN, pripomnil je, da je to morda desetina tistega, kar Švicarji porabijo za čokolado. Razlagal je težavnost zbiranja informacij, pri čemer se agencija opira na civilno družbo, organizacije za človekove pravice, tudi na mednarodni tisk. Čeprav so v primerjavi z ostalimi deli svetovne organizacije globalno navzoči, je največji problem dostop, borijo se zanj, pogosto jim ga vlade odrečejo.

Vsa vrata pa niso vedno zaprta in vse vlade ne nasprotujejo na enak način, je povedal Zeid. Zunanja ministrstva, na primer, imajo bolj defenziven način, notranji ministri ali ministri za človekove pravice so včasih dostopnejši. Zgodi se celo, da kateri opozori na slabše stanje stvari, kot jih zaznava njihov urad.

Seveda se ni mogel ogniti Trumpu. »Dolgo smo verjeli, da je tovrstno izražanje antisemitizma, sovražstva in rasizma izginilo na margino družbe,« je komentiral dogajanje v Charlottesvilleu. Položaj predsednika ZDA je po njegovih besedah preveč pomemben in dostojanstven, poleg vsega je imenovani preveč nevaren, da bi človek lahko bil tiho.

Je kje kaka država, ki nima težav s človekovimi pravicami? »Teško je najti tako, ki je brezhibna.« »Dokler ni bilo migrantske krize, se o EU ni kritično govorilo v zvezi s kratenjem človekovih pravic, zdaj je redka država brez madeža.« Visokega komisarja nasploh skrbi, da izginja sram. »Se pomikamo od postfaktične v postsočutno družbo?«

Zgradbo močnih, stabilnih družb je strnil v misel: »Človekove pravice ne ogrožajo varnosti, nasprotno, zaradi njih smo vsi varnejši.«

- **Zagreb vse bliže Washingtonu** Željko Matić. Delo, 11.09.2017, str. 6

Hrvaška zunanja politika Ameriška vlada je tako kakor države Višegrajske skupine svetovnonazorsko bliže hrvaški oblasti Zagreb. Hrvaška ima samo eno zunanjo politiko, so pred kratkim ugotovili na konferenci vseh hrvaških veleposlanikov s premierom in predsednico države. Prav takšna potreba po poudarjanju nečesa, kar bi moralo biti samoumevno, pomeni, da se mnenja v državnem vodstvu glede zunanje politike resno razlikujejo. In to ne prvič.

Po ustavi zunanjo politiko skupaj ustvarjata vlada in predsednik, zato se neredko med seboj ne strinjata. In to celo tako zelo, da je med Bushevim obiskom na Hrvaškem tedanji predsednik Mesić zelo resno razmišljal, da bi v znamenje protesta odpotoval na obisk v Indonezijo.

Hrvaška je resda polnopravna članica Evropske unije, vendar med vsakodnevnim političnim sporazumevanjem Unija postane drugorazredna ali pa – če gre za uvoz blaga slabše kakovosti – samo škandalozna tema. Nemčijo, ki so ji nekoč peli »Danke, Deutschland«, zdaj sprejemajo kot srbsko zaveznico. Zato vse pogosteje predvsem predsednica Kolinda Grabar Kitarović in obrambni minister Damir Krstičević dajeta prednost ameriško-hrvaškemu zavezništvu. Predsednica je bila vedno bolj proameriško kot proevropsko usmerjena. Še vedno se spominjamo njenega skrivnostnega izginotja in večdnevnega obiska v ZDA konec lanskega leta, ko je trdila, da je poskušala vzpostaviti stike z novo ameriško vlado. Skupaj s svojim poljskim kolegom vodi pobudo Tri morja, ki jo je med obiskom Varšave osebno podprl tudi Donald Trump. Energetski del projekta, ki vključuje gradnjo terminala za utekočinjen zemeljski plin na Krku, podpira tudi Evropska unija. Toda politične posledice te pobude niso jasne. Nekaterim se zdi, da gre za oživiljanje poljskih imperialističnih ciljev tako imenovanega Medmorja, drugi menijo, da tako ustvarjajo zavezništvo proti Putinovi Rusiji, spet tretji, ki prihajajo večinoma iz »stare« Evrope, so prepričani, da gre za ameriški poskus razbijanja enotne Evrope.

Kljub klobuti je navezava na ZDA neomajna

Sedanja ameriška vlada je tako kakor države Višegradske skupine svetovnonazorsko bliže hrvaški oblasti. Po neprijetni klobuti oziroma ostrem poročilu ameriškega zunanjega ministrstva o »ponovnem oživiljanju ustaštva na Hrvaškem« so hitro in sredi mandata med ovacijami hrvaške desnice umaknili ameriško veleposlanico Julieto Valls Noyes. Namesto nje na Hrvaško za veleposlanika prihaja Trumpov donator Robert Kohorst, podjetnik, ki proizvaja opremo za golf in kostume za noč čarovnic, od njega pa nihče ne pričakuje, da bo povzročal kakršne koli težave zaradi neoustaštva. Tako je predvčerajšnjim tudi predsednica lahko ugotavljala, da je Pavelićev pozdrav »za dom pripravljeni« pravzaprav star hrvaški pozdrav, ki so mu ustaši resda odvzeli ugled.

Proameriško politiko je občutili tudi pri hrvaškem odnosu do Ukrajine. Tako premier kot predsednica predlagata Ukrajincem hrvaški model reintegracije hrvaškega Podonavja. Pravzaprav ne gre za hrvaški model, ampak model OZN, ki je sledil vojaškemu zlomu srbske paradržave in jasnemu distanciranju Miloševićevega režima od Srbov zunaj Srbije, vendar se nerealno ambiciozna Hrvaška kljub temu brez razloga sili v ospredje in tako vzbuja jezo Ruske federacije. Predsednica se bo oktobra sestala s Putinom v Moskvi. Pogovarjala se bo o gospodarskih vprašanjih, zlasti o Agrokorjevih dolgovi ruskim bankam, vendar pri tem ni pričakovati bistvenega napredka, če upoštevamo trdno hrvaško stališče do Ukrajine in sprejete sankcije. In da ne bi predsednice, ki se na tem področju vede tudi kakor »odposlanka«, kdor koli narobe razumel, bo takoj po Moskvi odpotovala v Washington, da bi Američane obvestila o ruskih stališčih.

Kaj pa premier?

Če predsednica zagovarja proameriško politiko, kakšno politiko zagovarja premier Andrej Plenković? Pri vprašanjih, povezanih z Ukrajino, je njegova politika enaka, pobudo Tri morja pa hrvaški premier bolj ali manj ignorira, prav tako kakor raje govori o tem, da je treba krepiti evropske obrambne sile, kakor o poglobljanju ameriško-hrvaškega vojaškega sodelovanja. Njegovo do pred kratkim nedvomno probruseljsko razmišljanje je močno otežila arbitražna sodba v sporu s Slovenijo.

EU je nedvomno podprla Slovenijo in očitno je pričakovati nadaljnje pritiske, toda Plenković, ki ima zvezane roke zaradi saborske odločitve, ne najde rešitve. Hrvaška je ob vstopu v Unijo pričakovala, da bo postala ključna država na jugovzhodu Evrope. To ji ni uspelo postati in nihče je takšne niti ne sprejema. Prav tako ne ve, kdaj bo postala sestavni del schengenskega območja ali evroobmočja. Njen položaj slabijo tudi napovedi o Evropi dveh hitrosti. Ni treba biti posebno jasnoviden, da bi ugotovili, da bi Hrvaška glede na gospodarske razmere in svetovnonazorske težnje, zaradi katerih se očitno krepijo konservativnost, zgodovinski revizionizem in tako imenovani »suverenizem«, nazadnje končala v drugi skupini. Zato so se nekateri na Hrvaškem odločili, da bodo namesto sebe zamenjali partnerja. Glede na njegovo nepredvidljivost bi se lahko takšna odločitev spremenila v pravo avanturo.

• Katalonsko razpotje. Z. R. Delo, 11.09.2017, str. 22

Barcelona – Le še tri tedne pred napovedanim katalonskim referendumom o neodvisnosti se napetosti med Barcelono in Madridom stopnjujejo. Danes, ko imajo v Kataloniji nacionalni praznik, 11. septembra 1714 je Barcelona klonila pred Španci –, je pričakovati, da bo ulice mesta preplavilo več sto tisoč zagovornikov samostojne poti v republiko. Španski premier Mariano Rajoy je v soboto izjavil, da 1. oktobra glasovanja ne bo, saj je njegova dolžnost ohraniti enotno Španijo. Poudaril je, da so vse poteze katalonske vlade v tej smeri »nezakonite in nedemokratske«. Današnje zborovanje naj bi bil test za zagovornike samostojnosti: v propagandni bitki, ko je tožilstvo v Madridu napovedalo pregon katalonskih političnih voditeljev in vseh, ki bodo pomagali pri organizaciji, naj bi nakazal, kolikšna utegne biti podpora odcepitvi. Po zadnji raziskavi madridskega El Paísa je za kar 56 odstotkov Kataloncev napovedani referendum nezakonit.

• Na vzhodu še vedno nič novega. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 12.09.2017, str. 3

Begunske kvote. Več optimizma, da bo solidarnostni mehanizem premeščanja proslincev za azil po EU na koncu le sprejet Bruselj – Odmikanje vzhodnih članic, predvsem tistih iz Višegradske skupine, od glavnega toka v EU je še posebno očitno pri migracijskih vprašanjih. Poravnava nesporazumov med vzhodom in zahodom je eden od glavnih ciljev predsednika evropske komisije Jean-Clauda Junckerja do konca mandata.

V »starih« članicah so se zgražali, ko sta Budimpešta in Varšava sporočili, da po odločitvi sodišča EU, ki je zavrnilo tožbi Madžarske in Slovaške proti delitvi proslincev po sistemu kvot, ne bosta nič bolj odprli vrat beguncem. Poljska je že tako na muhi Bruslja, ker da s svojim ravnanjem na drugih področjih krši temeljne vrednote Unije, kakršna je vladavina prava. Slovaška je v zadnjem obdobju postala konstruktivnejša. V nasprotju z drugimi tremi državami Višegradske skupine se je pri vprašanju delitve beguncev – sprejela je 16 ljudi iz Grčije – izognila postopku Bruslja zaradi nespoštovanja zakonodaje EU o kvotah.

Češka, Madžarska in Poljska so že tako zunaj skupine, ki nastaja v območju z evrom. Ta bo po britanskem izstopu predstavljala 85 odstotkov celotne EU in utegne po reformnih načrtih dobiti poseben proračun. Kljub vse jasnejšim ločnicam ni nujno, da bodo načrti sistema delitve beguncev iz najbolj obremenjenih članic na zunanji meji propadli.

Nemčija za poenotenje standardov

V članicah pričakujejo, da bo solidarnostni sistem lažje zaživel, ko bo zagotovljen nadzor zunanje meje. Merklova kot dejavnike, ki bodo pripomogli k lažji uvedbi solidarnostnega sistema, našteva še učinkovito spopadanje z vzroki za migracije in tihotapci.

Unija je zasnovala posebna partnerstva z afriškimi državami, ki so voljne sodelovati pri upravljanju migracij. Nemčija si prizadeva za še večje poenotenje standardov za preskrbo azilantov po vsej EU.

V Uniji je od lani spomladi na mizi predlog za stalni mehanizem premeščanja prosilcev, ki bi ga uporabili v primeru prihoda velikega števila prosilcev za azil v katero od članic.

Poleti in jeseni leta 2015, ko je nastajal dveletni sistem premeščanja, ki sta ga na sodišču EU spodkopavali Madžarska in Slovaška, je bil položaj zelo težaven. V Budimpešti so se sistemu kvot takrat raje odpovedali in postavili žično ograjo.

Sistem premeščanja naj bi temeljil na finančnih spodbudah članicam, ki bi sprejele prosilce, in »kaznih« za članice, ki svojih obveznosti ne bi izpolnjevale. Malta je, denimo, med svojim predsedovanjem EU v prvi polovici leta predlagala 60.000 evrov »kazni« za vsakega prosilca iz kvote, ki ga članice ne bi sprejele.

V osnovnem predlogu evropske komisije je bil znesek še precej višji, 250.000 evrov. Članice Višegradske skupine pa so predlagale prožnejšo solidarnost, ki bi pomenila predvsem zagotavljanje pomoči pri nadzoru zunanje meje EU.

Premeščanje neučinkovito

V dveh letih je bilo iz Grčije in Italije v druge članice premeščenih le okoli 28.000 ljudi. V starih članicah se tudi vrstijo pozivi, da bi morale nasprotnice sistema čim prej občutiti finančne posledice, če bi prosilce še zavračale. Članice z vzhoda iz bruselske blagajne namreč prejemale veliko več, kot vanjo vplačujejo. Na Poljskem so, na primer, naložbe iz proračuna EU eden od najmočnejših motorjev gospodarske rasti.

Madžarska ideja

V evropskem parlamentu je v desnosredinski stranki iz družine EPP, v kateri je tudi Fidesz madžarskega premiera Viktorja Orbána, čutili veliko naklonjenost do madžarske ideje, da bi EU morala prevzeti polovico stroškov (okoli 440 milijonov evrov), ki so jih imeli s postavitvijo ograje, saj ta varuje tudi zunanjo mejo EU. Tudi predsednik evropskega parlamenta Antonio Tajani, ki prihaja iz EPP, je kot pogoj za takšno solidarnostno financiranje navedel – sprejemanje beguncev po sistemu kvot.

- **Težavo moramo rešiti sami, potem pa ... Mimi Podkrižnik. Delo, 12.09.2017, str. 6**

Katalonske težnje po neodvisnosti. V tednih pred 1. oktobrom se bo napetost stopnjevala

V prelomnih trenutkih so simboli pomembna opora. Včeraj so se k njim kot že nemalokrat zatekli Katalonci, ko so na nacionalni praznik (11. septembra 1714 je Barcelona padla v španske roke) ob 17. uri in 14 minut na ulicah množično vzklikali, da hočejo glasovati o samostojnosti. Bližajoči se referendumski 1. oktober bo zanje tako ali drugače prelomen.

Da, Katalonija naj postane neodvisna država v obliki republike, bo na referendumu 1. oktobra obkrožil Barcelončan Guillem Carbonell, ki dela v digitalnem marketingu pri založniški hiši in piše blog za barcelona.st. Zakaj? »Ker smo prastara država, a še bolj kot naša zgodovina je zame ključna sedanost. Hotel bi, da naš glas šteje v svetu, po drugi strani pa je očitno, da se španska država neprimerno spoprijema s katalonsko situacijo.«

Carbonell verjame – kot je povedal v pogovoru za Delo – v neodvisnost že od 14. leta, ko so ga vsi v družini imeli za sanjača, zdaj pa ima občutek, da si že polovica Kataloncev želi odcepitve. »Koliko jih je v resnici, ne morem vedeti. A okrog mene so za samostojno pot vsi ... Šele glasovanje – pravico do tega zagovarja večina, okrog 80 odstotkov – nam bo lahko dalo končni rezultat.« Da je gibanje za neodvisnost v zadnjih letih množično pritegnilo tudi ljudi, ki so še do pred kratkim močno zaupali Španiji, je »kriva španska država« – in »ne Španci, kar se mi zdi pomembno poudariti« – z nenehnim zavračanjem dialoga in referendumu.

Medtem ko uradna Barcelona zdaj pospešeno vleče poteze, s katerimi si z regionalnimi zakoni utira pot do referendumu, kaže Madrid odločnost, da bo glasovanje, ki je v nasprotju s špansko ustavo – ta je iz leta 1978 – in po besedah španskega premiera Mariana Rajoya »nezakonito in nedemokratično« –, sodno in morda tudi praktično blokiral; ustavno sodišče je prejšnji teden prepovedalo sodelovanje pri izvedbi referendumu katalonskim županom ter mnogim katalonskim vladnim uslužbencem in pripadnikom katalonske policije, ki jim v primeru kršitve grozi kazenski pregon ...

»Slabe tri tedne pred odločilnim dnevom je pričakovati marsikaj, kaj bo na koncu,« je dejal Carbonell, »ne ve nihče.« »Ni gotovo, da bomo lahko glasovali, saj premier- Rajoy ves čas govori, da nam tega ne bo dovolil. Če to toliko ponavlja, ima verjetno že kaj pripravljeno ... A kako nas pa lahko ustavijo, razen morda s silo? Tega verjetno ne bi storili.«

Praktična organizacija referendumu

Po nedavni odločitvi španskega ustavnega sodišča za petmesečno razveljavitev zakona- o izvedbi referendumu – potrdil ga je enoten katalonski parlament, odlok o izvedbi glasovanja 1. oktobra pa je zatem podpisal še katalonski predsednik Carles Puigdemont – se je izkristaliziralo, na koliko županske podpore pri izvedbi referendumu lahko računa vlada. Med 948 občinami, kolikor jih je v Kataloniji, jih je 674 obljubilo, da bodo odprli prostore volivcem. »Ponekod so rekli ne, predvsem v občinah, ki so v rokah socialistov, medtem ko Ljudska stranka tako in tako, kolikor vem, ne vodi nobene. Med tistimi, ki so dejali, da ne bodo pomagali katalonski vladi, sta večji mesti Tarragona in Lleida, za zdaj prav tako okleva županja Barcelone Ada Colau. Zakaj, ne vemo, verjetno se boji za svojo politično prihodnost.«

In kakšni scenariji so mogoči po 1. oktobru? »Če bi slučajno preprečili referendum, bi katalonska vlada verjetno kar razglasila neodvisnost. Tako si vsaj mislimo. A kaj bi se zgodilo s predsednikom Carlesom Puigdemontom in drugimi politiki? Bi jih pridržali? Dogodki bi lahko šli v neverjetno smer ...« Če pa referendum bo in bodo Katalonci v večini obkrožili, da si želijo postati neodvisna država v obliki republike, bo, kot napovedano, regionalna vlada v Barceloni v 48 urah razglasila neodvisnost – in kmalu naj bi v Evropi nastala nova suverena država. »Če pa bo večinski odgovor ne, bomo imeli predčasne regionalne volitve.«

Propagandna vojna

Do prelomne nedelje 1. oktobra se lahko zgodi še marsikaj, pričakujejo veliko napetosti, prav tako medijsko vojno, tudi vojno za volivce – volilna udeležba bo ključna, z njo, ki v teh časih nasplohi ni samoumevna, se utegne nemalo manipulirati –,

svoje že prispevajo javnomnenjske ankete, ena zadnjih, objavljena v madridskem El País, denimo, je pokazala, da je za 56 odstotkov Kataloncev napovedani referendum nezakonit.

»Seveda si želimo, da bi bilo mogoče organizirati glasovanje, s katerim bi se vsi strinjali. A to ni bilo mogoče. [...] Po svoje je zanimivo, da so dovoljene študije, s katerimi merijo javno mnenje, ne smemo pa ga izmeriti z največjo možno raziskavo – referendumom.« In Evropska unija? »Problematika neodvisnosti je naša težava in jo moramo s Španijo, proti kateri Evropa za zdaj ne reče nič, rešiti sami. Ne pričakujemo pomoči, a po glasovanju bomo potrebovali podporo tujine: da nas bodo države podprle in priznale za neodvisne.«

»Katalonski politiki so,« je povedal Guillem Carbonell, »doslej naredili vse, kar so lahko, saj bi osamosvojitveni proces težko vodili hitreje. Treba je poudariti, da tvegajo resnično vse, kar imajo in s čimer razpolagajo – za uresničitev ideje o samostojnosti. Zato bodo šli do konca, druge poti v Španiji, ki jo nacionalna oblast v Madridu zadnja leta pospešeno centralizira, ni več.«

• **Pomoč ljudem ob meji, ki jih je prizadela arbitražna sodba. Majda Vukelić Jože Pojbič. Delo, 13.09.2017, str. 1**
Intervencijski zakon. Vladna delovna skupina je obiskala Razkrižje in Hotizo – Pogovor in ponudbe za zaprtimi vrati Ljubljana – Implementacija arbitražne sodbe za vlado ni lahek zalogaj. Želje ljudi, ki jih je sodba najbolj prizadela, so različne, vladna delovna skupina jim je včeraj ob obisku Razkrižja in Hotize prisluhnila. Koliko bo interese ljudi vključila v intervencijski zakon, bo menda znano še ta mesec.

Da je arbitražna sodba veliko ljudi, ki živijo ob meji s Hrvaško, zelo prizadela, je ob obisku Razkrižja priznala generalna sekretarka vlade Lilijana Kozlovič, ki jim je predstavila izhodišča intervencijskega zakona za zaščito pravic prebivalcev ob meji s sosednjo državo. Z Razkrižani, predstavniki desetih družin, ki so ostali na hrvaški strani, se je za zaprtimi vrati pogovarjala več kot dve uri. Po pogovoru so večinoma zadovoljni zapuščali dvorano Doma kulture. Olga Ščavničar je dejala, da se je takoj pripravljena preseliti na slovensko stran, kar osnutek zakona sicer predvideva kot skrajno možnost reševanja nastalih zagat slovenskih prebivalcev na drugi strani katastrske meje.

Tudi Vlado Mesarič, ki z družino živi na hrvaškem katastrskem ozemlju tik za slovenskim mejnim prehodom Razkrižje - Banfi, je dejal, da bodo nekaj časa še počakali, ali se bosta državi sposobni dogovoriti o kakšni primernejši rešitvi, sicer pa so se tudi oni ob primerni odškodnini pripravljene preseliti na slovensko stran meje in svojo hišo prepustiti državi. »Ljudje so bili s ponujenim bolj ali manj zadovoljni, to je prva vlada, ki poskuša položaj rešiti, čeprav tega ni sama zakuhal, ampak krivice lahko iščemo vse od leta 1991.«

Vladna delovna skupina se bo danes odpravila v Metliko, jutri pa na Obalo.

• **Uresničitev arbitraže bo zahtevala veliko dela. Majda Vukelić, Jože Pojbič. Delo, 13.09.2017, str. 2**
Interventni zakon. Vladna delovna skupina ljudem ob meji s Hrvaško pojasnjuje, kako jim bo pomagala Ljubljana, Razkrižje – Po junijski razglasitvi arbitražne sodbe so na upravnih enotah opravili 98 pogovorov s prebivalci, ki jih sodba najbolj prizadeva. Zdaj vladna delovna skupina ljudem ob meji predstavlja izhodišča interventnega zakona za zaščito njihovih pravic.

Izhodišča interventnega zakona zadevajo tako fizične kot pravne osebe, ki živijo na območjih, na katere se nanaša arbitražna razsodba. Z zakonom naj bi prebivalcem na teh območjih ohranili vse pravice, ki so jih imeli do uveljavitve interventnega zakona, pod določenimi pogoji pa bodo lahko pridobili tudi nekatere nove pravice. Nekatere pravice jim bodo pripadale na podlagi domneve, torej samodejno, za druge bo potrebno dokazovanje z listinami.

Pomembne so posebne določbe zakona, ki zadevajo povsem konkretna področja, kot so urejanje statusa prebivalcev (denimo oprostitev taks oziroma povrnitev stroškov), socialne transferje, zdravstveno zavarovanje (plačilo vseh prispevkov zdravstvenega zavarovanja v okviru javne zdravstvene mreže), kmetijske subvencije in lastništvo nepremičnin (pomoč države pri vpisu v zemljiško knjigo). Gospodarske družbe in samostojni podjetniki, ki imajo sedež na Hrvaškem, bodo morali v letu dni urediti status v Sloveniji, zlasti na način, da bodo ustanovili podružnice.

Konkretno

Pri socialnih transferjih se bo za slovenske državljane še naprej predvidevalo, da imajo stalno prebivališče v Sloveniji, s čimer bodo samodejno upravičeni do teh pravic. Podobno bo na področju zdravstvenega zavarovanja; pri vseh, ki bi zaradi arbitražne razsodbe dobili drugačen status zavarovanca, bo država plačala vse obveznosti zdravstvenega zavarovanja v okviru javne zdravstvene mreže, načrtuje vlada. Slovenija bo poravnala tudi nadomestilo za subvencije kmetom, katerih zemljišča so zdaj pripadla Hrvaški, in sicer za leto 2017 in za čas aktualne finančne perspektive do leta 2020.

»Ko bo sodba implementirana, torej ko bo zarisana državna meja, bo treba urediti tudi status teh prebivalcev. Imeli bodo pravice in dolžnosti glede zamenjave dokumentov, registracije motornih vozil. Predvideno je, da so vsi ti postopki v Sloveniji takse prosti, slovenska država pa bo povrnila vse stroške, ki bodo nastali na Hrvaškem,« je po sprejetju izhodišč interventnega zakona pojasnila generalna sekretarka vlade Lidija Kozlovič. Za objekte, ki bodo prešli v Slovenijo in so imeli na Hrvaškem izdano gradbeno dovoljenje oziroma uporabno dovoljenje, bo določena domneva, da so legalni tudi v Sloveniji. Vsem lastnikom nepremičnin na Hrvaškem bo Slovenija zagotavljala tudi brezplačno pravno svetovanje pri vpisu v zemljiško knjigo.

Nadomestilo

Šestnajst gospodinjstev oziroma 35 ljudi, državljanov tako Slovenije kot Hrvaške, je izkazalo namero za preselitev na slovensko stran meje. Za to bodo dobili nadomestila, ki bo določena povsem individualno.

Lahko se tudi preselijo

Vladna delovna skupina, ki jo vodi generalna sekretarka vlade Lilijana Kozlovič, se je odpravila na tista območja, ki jih arbitražna sodba najbolj zadeva. Včeraj je bila v Razkrižju in na Hotizi. Po pogovoru v Razkrižju je Kozlovičeva dejala, da je bil pogovor zelo odprt. Razkriški župan Stanko Ivanušič je dodal, da so se »pri nekaterih vprašanjih z delovno skupino nekoliko približali, pri nekaterih malo manj, ostala pa je volja, da vladna delovna skupina probleme še enkrat prouči in predlaga optimalne ukrepe in rešitve. Če primernih rešitev za posameznike ne bo, se lahko prizadeti tudi preselijo,« je dejal Ivanušič.

Lilijana Kozlovič je izpostavila, da je opaziti prizadetost ljudi, ki so zaradi arbitražne razsodbe ostali na drugi strani meje. »Strinjajo se z določbami zakona, želijo pa si, da bi bili na slovenski strani meje, vendar so želje različne. Preučili bomo tako možnosti preselitve ali odškodnine in odgovore posredovali v tednu dni. Dogovorili smo se tudi, da vlada občini pomaga urediti ceste, da bo dostopnost boljša. V zelo kratkem času se bomo vrnili in predstavili natančneje pripravljene predloge.«

Ne morejo se sprijazniti z arbitražo

Vladna skupina se je po Razkrižju v Lendavi sestala še s prebivalci Hotize, ki se nikakor nočejo sprijazniti s tem, da bo nekaj sto hektarjev njihovih kmetijskih površin ostalo na hrvaški strani meje, čeprav vlada v osnutku zakona ponuja nadomestilo za izgubljene subvencije za te površine. Po besedah lendavskega podžupana Stanka Gjerkeša bi ti kmetje raje dobili nadomestna zemljišča na slovenski strani, Kozlovičeva pa nam je dejala, da je v zakonu predvidena tudi takšna možnost, torej lažji zakup ali nakup nadomestnih zemljišč na slovenski strani meje, če jih bo dovolj na voljo. Kaj bo z betonarno Balažičevih na Hotizi, ki je takoj za mejo in je bila do zdaj kljub temu registrirana v Sloveniji, še ni jasno. Balažičevi zahtevajo preselitev na slovensko stran meje, zakon pa v takšnih primerih predvideva samo pomoč države pri registraciji na Hrvaškem in pri ustanovitvi podružnice v Sloveniji.

- **Spremenjeno razmerje. Gostujoče pero: Simona Škrabec, prevajalka in esejistka iz Barcelone. Delo, 13.09.2017, str. 5**

Središče in obrobje. Centralistična miselnost Španije ni več kos svetu, ki se prepoznava v odprtosti

Z barcelonskega letališča El Prat se odpravljam v London, letim z Vuelingom, in ko v gosjem redu vstopamo v letalo, opazim, da na pilotskem sedežu sedi dolgočasna dekle. In res! Pelje nas pilotka. Prijazno se kar nekajkrat oglasi med potjo in nas potem varno spusti na tla v gosto londonsko meglo.

Kaj je potrebno, da se lahko človek takole udobno odpelje na sestanek v drugo deželo? Katalonska zgodba je glede tega gotovo poučna. Letališče v Barceloni se razvija v eno najpomembnejših povezovalnih središč na jugu Evrope, kljub vsem oviram, ki zaradi neprikritega centralizma španske vlade nastajajo na vsakem koraku. Vueling je bil ustanovljen kot nizkocenovni prevoznik z namenom – spet popolnoma neprikritem –, da bo Barcelono obsodil na status »drugorazrednega« letališča, medtem ko bo Iberiji pripadel levji delež vseh čezoceanskih prevozov in povezav z najpomembnejšimi mesti sveta. Letališče v Madridu je bilo popolnoma prezidano na naravnost bajeslovno razsežnost, barcelonskemu pa so zgolj dodali nov terminal, kar v praksi pomeni, da je potovati z letalom del običajnega prijaznega, udobnega in neobvladljivega kaosa. Letališče je torej ravno tako kot vsa Katalonija prava krpanka, kjer se težave rešujejo sproti in se vsak dan znova sprašujemo, kako lahko vse skupaj sploh deluje.

Zvezati državo

A vendar, izvorni centralistični načrt se je zasukal precej drugače od predvidenega. Iberia je podlegla okostenosti, ki je usodno zaznamovala toliko drugih letalskih prevoznikov, Vueling pa se je znotraj koncerna British Airways in Iberie razvil v eno tistih čudežno okretnih formul, ki danes kraljujejo evropskemu nebu. Skupaj z irsko iznajdljivim Ryanairom in vikinško podjetnim Norwegianom je Vueling postal eden tistih prevoznikov, ki so preprosto kos izzivom postmoderne dobe. Celotno njihove reklame v neznosni spakodranščini iz različnih jezikov so ljudem všeč. Ime je sestavljeno iz španskega »vuelo« in angleške končnice »ing«, ki menda lahko pomeni karkoli. Domiselnost reklamne agencije gre tako daleč, da letala nosijo napise v slogu »Ich bin ein Vueling«, s katerimi se malodane norčujejo iz tako pretresljivih zgodovinskih izkušenj, kakor je bil Kennedyjev obisk Berlina za železno zaveso.

A nobeno naključje ni, da se takšna podjetnost in iznajdljivost razvijata na evropskem obrobju. Centralistična miselnost ni več kos svetu, ki se prepoznava v odprtosti. Španija kot ena najbolj centralističnih evropskih držav te nove potrebe po odprtosti in prilagajanju resničnim potrebam ljudi ne razume. Vse infrastrukture se še danes strogo načrtujejo iz Madrida, mreža komunikacij raste iz središča proti obrobju. Decembra 2007 je tako Malaga dobila svojo direktno povezavo z Madridom s hitrim vlakom AVE. Tedanja ministrica socialistične vlade Magdalena Álvarez je ob priložnosti bučno izjavila, da je to dosežek, ki bo z »jeklenimi kabli« državo povezal v eno samo skupnost. V trenutnem navdušenju rojeni stavek se je z leti spremenil v krilatico, saj tako dobro povzema najpomembnejšo smernico, ki je vodila celotno Španijo vsaj od leta 1996, ko je vlado prevzel José María Aznar: državo je treba zvezati skupaj, pa čeprav z železnimi verigami.

Nekaj ogromnega sredi neobljudenega

Ta državotvorna ideologija je bila uspešna, ker je politikom dovolila razkazovati vedno nove dosežke, ki bodo državo rešili vsake sence zaostalosti, hkrati pa je takšen pospešen razvoj ustvarjal tudi neslutene kupe denarja. Posel z infrastrukturami je tekkel, kot bi za to ne potrebovali drugega kot samo željo. Uresničiti je bilo mogoče dobesedno vse, na kar je bilo sploh mogoče pomisliti – vsaj za tiste, ki so imeli v rokah politično oblast. Nastajala so letališča, s katerih ni nikoli poletelo nobeno letalo (Castello zraven Valencie), hitri vlaki so vozili na relacijah, kjer je vsak dan potovalo kakih deset potnikov, gradile so se kulturne palače, kakršna je, recimo, knjižnica Anxel Casal arhitekta Andresa Peree Ortege zunaj Santiaga v Galiciji. Na tisoče pozidanih kvadratnih metrov sameva sredi pokrajine, saj knjižnica nima dostopa z javnim prevozom iz središča mesta. Tudi to je namreč del preizkušene formule španskega razvojnega načrta: zgraditi je treba nekaj ogromnega sredi neobljudenih krajev in potem delati posel iz tega, da ljudje pridejo tja. Daljša ko je pot, več bo mogoče iztržiti iz infrastrukturne zagate. Ob letališčih in postajah, kulturnih objektih in zabaviščih cveti posel taksijem in restavracijam, prenočiščem in drugim storitvam. V Valencii se nova postaja vlakov AVE konča kak kilometer pred središčem mesta, proga seveda pride lepo do centra, a ne tudi vlaki. Tako se lahko vsak uporabnik »sprehodi« ob progi, plača za taksi ali pa se pelje z avtobusom, ki nesrečno kroži med obema postajama ves ljubi dan ...

Lepa podoba, ki prikriva ...

Tako rekoč čez noč so nastala tudi turistična naselja bajeslovnih razsežnosti sredi najrodovitnejših polj. Marina d'Or ob Valencii ima 200.000 ležišč in 19 milijonov kvadratnih metrov zgrajenih površin. To življenje na kredit se je seveda nenadoma sesulo kot hišica iz kart, kajti leta 2008 je Španija zabredla v krizo, ki je ni bilo težko predvideti. Zatresli so se sami temelji te podivjane razsipnosti, a skoraj nihče ni bil pripravljen sprejeti poloma ali se strezniti. Španska državotvorna politika z Marianom Rajoyem na čelu se je znala tej potrebi po sanjah hitro prilagoditi. Natančno tako, kakor je v tridesetih

letih 20. stoletja razložil Walter Benjamin, so bili volivci pripravljene pozabiti na svoje resnične potrebe, ker je bila politika sposobna ustvariti o njih samih podobo, v kateri so se hoteli še naprej ogledovati. Španija tako ostaja iluzija, lepa podoba, ki zakriva resnično stanje.

Razvoj v Kataloniji je bil popolnoma drugačen, kriza je regijo ravno tako prizadela in tudi politikov, ki so se znali okoristiti s to infrastrukturno blaznostjo, ni manjkalo. Toda Katalonci že dolgo niso več pripravljene verjeti tej dramatični estetizaciji politike, če smem uporabiti Benjaminov izraz. Zato je tudi odpor vseh španskih strank do katalonskega gibanja za neodvisnost tako neusmiljeno trd, krut in neizprosno. Ne gre le za to, da je treba premagati političnega nasprotnika in spet podjarmiti uporniško provinco. Katalonska sposobnost, da so v ljudeh prebudili nesluteno energijo, dokazuje, da je dobro organizirana civilna družba temelj podjetnosti in iznajdljivosti. To premagovanje krize z odprtostjo in zaupanjem v svobodne posameznike postavlja na laž centralistično voden razvoj. Natančno tako je, kot bi Kataloncem uspelo pokazati s prstom na cesarja, ki je na cesto odkorakal gol.

Kot Musilova Kakanija

Kaj je torej potrebno, da nas je pilotka tistega hladnega ponedeljkevega jutra mirno spustila v londonsko meglo? Tako kot vsak drug človek je to mlado dekle moralo verjeti v smisel naporov, ki so jo pripeljali na tako zahtevno delovno mesto. Vsak kirurg, učitelj, odvetnik, obrtnik, prodajalec ali kmet mora verjeti, da je njegovo znanje koristno. Verjeti je treba v smisel osebnih naporov in da bo družba znala vse to človeku kako povrniti. Brez te človeške infrastrukture noben vlak ne pelje, noben turistični apartma se ne napolni, nobena trgovinska mreža ničesar ne prodaja, nobena šola nikogar nič ne nauči, nobena bolnišnica ni drugega kot gole stene. »Države propadajo kakor podjetja, ko izgubijo kredit,« je v svojem Možu brez posebnosti (1930) zapisal Robert Musil. Njegova Kakanija se je zrušila, ker ni več mogla ljudem zagotavljati vere v prihodnost. Česar se današnja španska politika ne zaveda, je, da svojim lastnim ljudem jemlje vero v pravičnost sveta, v katerem živijo.

- **UNHCR načrtuje nov zbirni center v Libiji. Damijan Slabe. Delo, 13.09.2017, str. 6**

Begunska kriza. Odkar je sredozemska pot težje prehodna, so se razmere v državi še zaostrele

Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce- (UNHCR) naj bi po poročanju tiskovnih agencij v Libiji- načrtoval nov zbirni center za begunce. To bo samo kaplja v morje, je dejal posebni odposlanec urada za centralno Sredozemlje Vincent Cochetel.

V Združenih narodih so še pred kratkim ostro kritizirali novo evropsko politiko do Libije in nekaterih zahodnoafriških držav iz tako imenovane skupine Sahel 5 (Čad, Niger, Mali, Burkina Faso in Mavretanija), s katero naj bi si Evropska unija prizadevala ustaviti dotok afriških beguncem prek Sredozemskega morja. Slišati je bilo, da naj bi to bila kratkovidna politika, ki pri beguncih pogosto zanemara zaščito človekovih pravic.

To naj bi bilo očitno tako pri tistih beguncih, ki v Libiji v nemogočih razmerah še vedno čakajo na prevoz čez morje, kot pri onih, ki so se v čolnih že podali na morje, kjer jih različne libijske milice po novem bolj lovijo, kot rešujejo, pri čemer jih pogosto ustrahujejo in s silo vračajo v libijske zbirne centre, ki največkrat spominjajo na koncentracijska taborišča. V enem izmed poročil ZN je bilo že decembra lani ugotovljeno, da so razmere v teh taboriščih katastrofalne, da se v njih dogajajo izsiljevanja, posiljevanja, preprodaje ljudi, celo za sužnje, pogosti so tudi brutalna pretepanja in uboju.

Prilivanje olja na ogenj

Nedavni sporazum med nekaterimi evropskimi in afriškimi državami, s katerim naj bi si Evropska unija prizadevala omiliti posledice begunske krize, ustaviti ilegalno tihotapljenje in preprečiti množično utapljanje beguncem v Sredozemskem morju, je po oceni visokega komisarja ZN za človekove pravice Zeida Raada al Huseina samo še poslabšal razmere. Evropa zdaj, namesto da bi iskala človeka dostojne rešitve za pogosto prisilno zaprte in mučene begunce, ki so obtičali v katastrofalnih libijskih razmerah, vse pogosteje celo namerno molči o truplih, najdenih na libijskih obalah ali v puščavskem pesku. Libijske mrtvašnice so po al Huseinovi besedah prepolne, razen družin, ki v obupu iščejo sledi za izginulimi člani, pa to očitno nikogar več ne zanima. Za Evropo so pomembnejše številke, po katerih se je avgusta, tudi zaradi italijanskega dogovora z libijskimi milicami in novega kodeksa, s katerim so nevladnim in humanitarnim organizacijam tako rekoč preprečili reševanje beguncem iz čolnov, število prebežnikov prek Sredozemlja zmanjšalo za skoraj 90 odstotkov.

Priliv ne pojenja

Toda te številke, ki razveseljujejo evropske politike in jih utrjujejo v prepričanju, da je mogoče zapreti tudi sredozemsko pot, so po trditvah Združenih narodov zelo varljive. Posebni odposlanec UNHCR za centralno Sredozemlje Vincent Cochetel je v pogovoru za Die Welt povedal, da se število beguncem, ki prihajajo v Libijo, ni niti malo ustavilo.

Po dogovoru obrambnih ministric Nemčije in Francije, Ursule von der Leyen in Florence Parly, s tako imenovano saheljsko skupino in po mini begunskem vrhu, ki ga je pred kratkim v Parizu sklical francoski predsednik Emmanuel Macron, ob kanclerki Angeli Merkel in premierih Španije in Italije pa sta se ga udeležila tudi šefa Nigra in Čada, se je priliv beguncem iz Nigra v Libijo resda nekoliko zmanjšal, toda pritiski iz podsaharske Afrike niso prav nič manjši.

Po informacijah UNHCR je razlika zgolj ta, da se begunci po novem poskušajo namesto prek Nigra do Libije in njenih sredozemskih obal, od koder je še vedno najbližja pot do Evrope, prebiti prek Alžirije in drugih držav. Evropska unija bi se zato morala, tudi zaradi čedalje slabših razmer v Libiji, veliko bolj osredotočiti predvsem na take za begunce tranzitne države, kot so Sudan, Čad, Niger in Alžirija, predvsem pa bi se končno morala lotiti odpravljanja vzrokov za beg, ne le preprečevanja posledic.

Samo kaplja v oceanu

Po napovedih agencije ZN za begunce se zaradi vse bolj katastrofalnih razmer v Libiji že dogovarjajo z libijskimi oblastmi o odprtju sprejemnega centra za begunce, ki bi vsaj nekoliko omilil trpljenje ljudi. Po Cochetelovi besedah naj bi to bil center za približno 1000 beguncem, v katerem bi bilo mogoče ponuditi ljudem vsaj približno dostojno zdravstveno in psihosocialno oskrbo, hkrati pa za njihove probleme poiskati tudi dolgoročneje rešitve. Zbirno taborišče naj bi »zunaj ograj« varovale libijske varnostne sile, za celoten »notranji« menedžment pa naj bi poskrbel UNHCR.

Sprejemni center, ki bo po Cochetelovih besedah »samo kaplja v oceanu«, naj bi bil tudi poskus vsaj približno humanega odgovora na vse bolj katastrofalne razmere v libijskih pristaniščih, kjer se je v zadnjem času nagnetlo na desetisoče beguncev, ki so pogosto že plačali tihotapcem za pot prek Sredozemlja, zdaj pa brez denarja nimajo več kam in največkrat končajo v taboriščih, ki jih vodijo različne skorumpirane milice, kriminalci, tihotapci in prekupčevalci z ljudmi.

- **Morje solz. Saša Vidmajer. Delo, 13.09.2017, str. 6**

Dom in svet

»Je mogoče misliti o rešitvah za Sredozemlje, ne da bi rešili palestinsko vprašanje?« Hanan Ašravi, palestinska političarka, je minuli teden na blejskem strateškem forumu dregnila v sredico neposrednega vpliva, ki ga ima na Evropo vse, kar se dogaja na Bližnjem vzhodu. »Vzpon ideologij, kakršna je Isis, in terorizem niso prišli iz nič ...,« zazrla se je h kolonialnemu risanju mej, hladni vojni, invaziji Iraka, britansko-ameriški uničenju regije, intervencijam Zahoda. Zunanji ministri držav, ki so frontna črta ilegalnih migracij, so pripovedovali o južnem Sredozemlju, spremenilo se je v mōro, medtem ko celinska Evropa postavlja ograje.

Vprašanje beguncev in migrantov je postalo eno tistih, ki definira, kaj smo. Odnos, ki ga Evropejci gojimo do tako imenovane migrantske krize, nas preizkuša kot posameznike in družbe. Moderna Evropa sebe dojema kot prostor svobode, toda človečnost je samo beseda. »Pred migrantsko krizo Evropa ni bila na dnevnem redu človekovih pravic, zdaj so redke države brezmadežne,« je na konferenci na Bledu pripomnil komisar Združenih narodov za človekove pravice, jordanski princ Zeid Raad al Husein.

Mediteran je postal ena najbolj problematičnih meja na svetu. Vse se je zlilo v eno samo celoto: vojne in kaos na celini onkraj, zapuščina kolonializma, krizna Evropa in nezmožnost držav članic, da bi, denimo z Italijo, delile odgovornost za smrti v Sredozemlju, libijska industrija migracij, drugi obraz filantropije, geopolitika s strateško nepozornostjo Združenih držav vred, to je odprlo vrata Rusiji za vrnitev na Mediteran, ekonomski interes Kitajske.

Nekdaj poetični Mediteran je postal morje solz in trpljenja, trdi, nepredirni limes. Obdajajo ga vojne, smrt, bolečina, na severu je Evropa, pogreznjena vase, brez idej, nejeverno zre proti jugu, Italija, Grčija, Španija se spopadajo, kakor vejo in znajo. Prihajajo migranti iz celotne Afrike, mladi brez perspektive, ki so prečkali Saharo, pretrpeli nezamisljivo in jih Evropa vseh ne zmore sprejeti. Saj vemo, pravi odgovori niso v Sredozemlju, pravi odgovori so v Afriki. Rešitev ni v gostoljubju, je v človekoljubju, v konsistentni, izdatni pomoči celini in vplivanju na njen razvoj. Evropa pa še vedno ni sposobna premisliti svoje pretekle politike, vojaških intervencij v regiji, bogati z surovinami, to je njen prispevek k temu dela sveta, sistematično ga je pomagala razgrajevati. In kar se tiče aktualne, kontroverzne politike italijanske vlade Paola Gentilonija, ta samo sledi sporazumu z diktatorji, kakršnega je sklenila kanclerka Angela Merkel.

Zgodovina je znanost o nesrečah ljudi, je na nekem mestu zapisal Raymond Queneau. Če ne bi bilo vojn in revolucij, ne bi bilo zgodovine, ne bi bilo snovi za zgodovino, zgodovina ne bi imela svojega objekta, to nas uči paremiologija, srečne nacije nimajo zgodovine, pravi zgoraj imenovani. »Véliko morje«, zgodovina človeških odnosov Sredozemlja, o katerem piše David Abulafia, je najbolj zvesto zrcalo tega. Je prostor nenehnih migracij, neprestanega srečevanja civilizacij in spopadanja ljudstev, sobivanja in konfliktov.

- **Sloveniji eno od osrednjih mest. B. M. Delo, 13.09.2017, str. 11**

Okusi ob meji. Na 350 stojnicah dobrote 44 držav

Nova Gorica – Lanskih 700.000 obiskovalcev vinsko-kulinaričnega festivala Okusi ob meji v sosednji Gorici je dobra napoved tudi za letošnjo izvedbo prireditve, ki bo potekala med 21. in 24. septembrom. Tokrat se bodo na 350 stojnicah predstavili ponudniki hrane in vin iz 44 držav, prireditelji pa jih bodo po preizkušeni navadi združili po geografskih območjih, tako da bo Gorica razdeljena na 23 vasi. Sloveniji bo pripadlo eno od osrednjih mest. »Ne bomo imeli le stojnic Nove Gorice in Šempetra na Trgu sv. Antona. Slovensko vas smo premestili pred goriško mestno hišo, v mestno središče. Na takšen način želimo poudariti sodelovanje, ki nas združuje,« je poudarila goriška občinska odbornica za velike dogodke Arianna Bellan. Obe Gorici bo spet povezoval čezmejni vlakec.

Okusi ob meji prinašajo tudi nekaj drugih novosti, saj se bo prvič predstavila vas Rusije in azijskih republik, svoje mesto bo znova dobila vegetarijanska vas, zrasle bodo vasi kruha, testenin in pic. Poleg italijanskih dežel bosta številčno največji vas ameriške celine, ki bo vključevala tudi Španijo, in orientalska vas s Kitajsko, Japonsko, Tajsko in Vietnamom. Poleg slovenske bodo na festivalu še balkanska, avstrijska in francoska vas. Za zabavo so mestni bari združili moči v vasi Goriški aperitiv, morsko vas bodo oživele manjše restavracije, jadransko pa ribiške zadruge. V Salonu okusov se bodo znašli še televizijski zvezdniki in znani kuharski mojstri.

- **Juncker noče, da se EU vpleta v slovensko-hrvaški spor. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 14.09.2017, str. 1**

Nagovor Evropejcem. Predsednik evropske komisije noče poučevati oblasti v Ljubljani in Zagrebu

Strasbourg – »Čas je, da se premaknemo od premisleka k dejanjem, od razprav k odločitvam,« je ob predstavitvi svojega, tako imenovanega šestega scenarija za prihodnost EU povedal predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker.

V svojem vsakoletnem govoru o stanju v Uniji se je simbolično začela konkretnjša faza odločitev o EU. Po nemških volitvah čez deset dni bosta Berlin in Pariz začela intenzivneje pripravljati izhodišča za odločitve. Juncker je bil v nastopu pred parlamentarci skladno s pričakovanji izrazilo vključevalen. Z idejo Evrope več hitrosti se ni ukvarjal. Namesto tega se je zavzel, da bi bile vse članice čim prej vključene v schengensko območje (poleg Bolgarije in Romunije še Hrvaška, ko bo izpolnila pogoje) in tudi evrsko območje.

V EU bi izvedli nekaj institucionalnih reform. Za večjo učinkovitost bi združil funkciji predsednikov evropskega sveta in evropske komisije. Mehanizem za stabilnost, ki je nastal med dolžniško krizo v območju z evrom, bi postopno lahko preoblikovali v evropski denarni sklad. Napovedal je, da bo v prihodnjih letih Unija imela več članic, saj se bo širitev nadaljevala. »Če hočemo stabilnost v Evropi,« moramo ponuditi verodostojno širitveno perspektivo za Zahodni Balkan,« je povedal. V bližnji prihodnosti pa ne pričakuje članstva Turčije v EU, ker se Turčija hitro oddaljuje od Evrope.

Koga to zanima

Juncker je po govoru v intervjuju za šest evropskih medijev govoril tudi o slovensko-hrvaški arbitraži. Bil je bolj zadržan kot drugi predstavniki EU v zadnjih tednih. Na vprašanje Dela je pojasnil, da je v tesnem stiku s predsednikoma vlad. »Ne mislim, da bi bilo vpletanje z evropske strani v tem konfliktu modro in koristno,« je ocenil. Želi si, da težavo rešita premiera in vlada. Po njegovem mnenju morata obe državi vedeti, da vprašanje ne zanima drugih držav članic. »Zanima mene, ker vem, da je to v obeh državah pomembna razprava.« Spomnil je, da se je pred nekaj meseci ukvarjal z vrstami prebežnikov na meji. »Želim pomagati, a premieroma nočem javno dati nasvetov,« je povedal. Več v Sobotni prilogi Dela.

- **Junckerjev šesti scenarij. Peter Žerjavič. Delo, 14.09.2017, str. 1**

Tema dneva

V evropski komisiji so strasbourški govor Jean-Clauda Junckerja inscenirali skoraj kot prelomnico v zgodovini EU. Juncker je nato v govoru o stanju Unije vsaj okvirno določil smer, v katero bi na podlagi njegovih izkušenj in razumevanja morala pluti evropska barka. Lažji napredek v njenem razvoju naj bi omogočila boljša gospodarska gibanja.

Okoliščine določajo hitrejša koraka. Sosedstvo Evrope je vse drugo prej kot mirno in stabilno. Donald Trump na drugi strani Atlantika je nepredvidljiv, Kitajska na veliko vstopa, tako z veliko investicijsko močjo kot tudi trgovinsko, v Evropo. Številni Evropejci se bojijo posledic globalizacije. Evropa mora čim prej iz krča. Čas po volitvah v Nemčiji velja za idealnega za preboj. V zadnjem času se je že veliko govorilo in pisalo o reformah EU in v območju z evrom. Glede načrtov za reformo denarne unije od Junckerja ni bilo slišati veliko novih stvari. Opazna je bila bližina z idejami francoskega predsednika Emmanuel Macrona – denimo o skupnem finančnem in gospodarskem ministru, ki bi usklajeval instrumente za pomoč članicam v krizi. O zahtevah po ločenem proračunu območja z evrom je bil pazljivejši. Tudi Evropi več hitrosti ni naklonjen. Na vseh področjih je Juncker zagovarjal odprtost EU – v trgovini, glede pridružitve balkanskih držav in v migracijski politiki. Predvsem pa pričakuje, da bi spremembe lahko nastale v praksi, ne samo za govorniškimi pultom. Tako bi najbolje izkoristili čas do prihodnje krize.

Pri odločanju o prihodnosti EU po krizah v zadnjih letih in brexitu ne bodo imele odločilne vloge bruseljske institucije, ampak države članice, ki bi se morale odreči izpolnjevanju le lastnih interesov in upoštevati širšo, evropsko sliko. Da se bo napredek res lahko zgodil in da bodo na svoji strani imeli še državljanje, bi bilo koristno, če bi se v Bruslju in članicah nehali izogibati kritični oceni lastnega ravnanja.

- **Mahničovo rožljanje z besedami. Zoran Potič. Delo, 14.09.2017, str. 2**

Arbitraža. Žan Mahnič (SDS) je s sklicem odbora za obrambo otežil delo diplomaciji, ki mora sodbo implementirati Ljubljana – Tiha diplomacija v prostorih državnega zbora ni uspela, odbor za obrambo z edino točko dnevnega reda pripravljenost Slovenske vojske na možne konflikte na meji ob implementaciji arbitražne sodbe se bo danes kljub vsemu sestal. Koalicija napoveduje obstrukcijo.

Po naših informacijah je predsednik državnega zbora Milan Brglez včeraj še zadnjič poskušal prepričati opozicijsko poslansko skupino SDS, naj se odreče sklicu nujne seje odbora za obrambo. A Brglezovo srečanje z vodjo poslanske skupine SDS Jožetom Tankom ni obrodilo sadov.

Mahnič dela v interesu Hrvaške

Ko je predsednik odbora za obrambo Žan Mahnič pred več kot tednom dni sklical odbor, da bi razpravljali, kako so sile Slovenske vojske pripravljene »na možne konflikte ob implementaciji arbitražnega sporazuma«, informacija ni vzbudila večje pozornosti javnosti. So pa nekateri slovenski politiki zastrigli z ušesi, še zlasti tisti, ki so odgovorni za uveljavitev arbitražne sodbe. V zadnjih tednih namreč spremljamo napeto diplomatsko ofenzivo in protiofenzivo o implementaciji arbitražne sodbe pa tudi o tem, ali se bosta premiera obeh držav sešla ali ne.

Kot je znano, je Slovenija na letošnjem Blejskem strateškem forumu sprožila pravo diplomatsko ofenzivo v podporo slovenskim argumentom, da je treba spoštovati mednarodno pravo in s tem arbitražno sodbo. O tem sta se izrekla visoka predstavnica EU za zunanjo politiko Federica Mogherini in podpredsednik evropske komisije Frans Timmermans. Glede na dosedanji potek merjenja moči med Slovenijo in Hrvaško lahko sklepamo, da je bila naša diplomacija uspešnejša in prepričljivejša.

Na drugi strani Hrvaška zavrača implementacijo arbitražne sodbe in izvaja taktiko zavlačevanja in prelaganja odpravljanja mejnih težav v nedoločljivo prihodnost. Kot je v svojem blogu zapisal mednarodni svetovalec za jugovzhodno Evropo Borut Šuklje, se je Hrvaška odločila storiti vse, da ohrani konflikt in ostane v sporu s Slovenijo. Njegova teza je, da se hrvaški premier Andrej Plenković dobro zaveda, da se v EU oblikujeta Evropi dveh hitrosti, kamor Slovenija pospešeno hiti, Hrvaška pa ne. »Zato želi Plenković zadržati Slovenijo na starem dvorišču,« je še dejal Šuklje.

Ocenam, ali je v Mahničevih potezah – in s tem tudi potezah SDS, ki se od potez svojega poslanca ni distancirala, jih kritizirala ali kakor koli komentirala – zaznati škodljivo politiko, se Šuklje, ki smo ga včeraj o tem povprašali, izogiba. »Lahko da gre zgolj za pretirano opozicijsko držo pri temi, ki ima nacionalni pomen. Bolj gre za šume, ki v arbitražni zgodbi povzročajo nepotreben nemir. A kar je relevantno v tej zgodbi, je izjava predsednika vlade Mira Cerarja in politika vlade glede uveljavitve arbitražne sodbe,« je dodal Šuklje.

Obstrukcija koalicije

Cerar je namreč v ponedeljek pozval Mahniča, naj prekliče sejo odbora za obrambo, ker je tema v tem trenutku neprimerna in nepotrebna, češ da je treba arbitražno sodbo o poteku meje implementirati po politični poti. Na premierovo izjavo se je v torek »šokiran« odzval Mahnič, češ da gre za nedopusten pritisk izvršne oblasti na zakonodajno vejo oblasti. Za sklic seje, je dejal Mahnič, se je odločil na podlagi informacij iz vladnih krogov, in sicer, da je Hrvaška začela v vode okoli Umaga pošiljati okrepljene enote obalne straže in specialnih enot. »Glede na izjavo Cerarja in Erjavca, da ju mineva potrpljenje, da je bilo dovolj diplomacije in da bo Slovenija po svojih močeh uveljavila arbitražni sporazum, sem se odločil, da sejo skličem in da vlado vprašamo, kakšni so scenariji ob morebitnem konfliktu,« je Mahnič branil sklic odbora za obrambo.

Tem argumentom ne verjame poslanec SD Matjaž Nemeč. Če bi obstajale kakršne koli informacije o dogajanju na drugi strani meje, bi bili o tem najprej obveščeni prek sveta za nacionalno varnost ali v komisiji za nadzor varnostnih in

obveščevalnih služb. Se je pa že večkrat izkazalo, je poudaril Nemeč, da Mahnič ni kos svoji funkciji. Težave z njim in vodenjem pomembnega odbora so se v preteklosti pojavljale že večkrat.

Član odbora za obrambo Marjan Dolinšek (SMC) je dejal, da je sklic seje na to temo absurden, ker nimajo o čem razpravljati: »Zato je taka seja odbora skrajno nelogična in pomeni zlorabo predsednika odbora. Škoda pa je že tako narejena, saj dobro vemo, da vsa Evropa podrobno spremlja, kaj se dogaja z implementacijo arbitražne sodbe.« Zato so v poslanskih skupinah SMC, SD in Desusa napovedali, da se današnje seje odbora za obrambo ne bodo udeležili.

Domoljubje ali samoljubje?

Pridružuje se jim tudi v parlamentarni stranki Zavezništvo, ki je sodelovala na nedavnem političnem vrhu slovenske politike, na katerem so stranke dosegle dogovor, da pri temi arbitražne sodbe ne bo samostojnih potez. Nekdanji obrambni minister in član Zavezništva Roman Jakič zato meni, da je SDS očitno vse podredila notranjepolitični kalkulaciji, »njihovo poudarjanje domoljubja pa je treba razumeti kot njihovo politikantsko samoljubje«.

- **Prepletene meje, prepleteni odnosi. Majda Vukelič Bojan Rajšek. Delo, 14.09.2017, str. 2**

Interventni zakon. Meja je tako nenavadna, da bi bil nujen dialog med državama

Ljubljana, Metlika – Implementacija arbitražne sodbe je izziv, zaradi katerega vladna delovna skupina še naprej obiskuje prebivalce ob meji s Hrvaško. Po obisku Razkrižja in Lendave se je včeraj sestala s prebivalci Metlike.

V nasprotju z nekaterimi drugimi mejnimi območji s Hrvaško, kjer meja do razsodbe arbitrov ni bila določena, ta na območju Brezovice v metliški občini in hrvaške Brezovice Žumberačke ni sporna. Težava je le, da je to območje s katastrskima občinama ene in druge države tako prepleteno, da ljudem otežuje vsakdanje življenje, saj nekdo, denimo, živi v slovenski katastrski občini, hlev pa ima v hrvaški ali obratno. Celotne nekatere stanovanjske hiše so v obeh državah. Skratka, na tem območju meja poteka neživljenjsko, in zato sta doslej najmanj dve družini iz Hrvaške posredovali prošnjo na metliško upravno enoto za preselitev na slovensko stran.

Dobesedno na hrvaškem otoku, ki je obkrožen s slovenskim ozemljem, stojijo štiri stanovanjske hiše. V eni od njih je Niko Goleš, ki je povedal, da v enklavi živijo tako, kakor da so v Sloveniji, in ne na Hrvaškem. Otroci hodijo do četrtega razreda v šolo na Suhor, nato v Metliko. Rojeni so v Sloveniji in večina jih je zaposlenih v Metliki. Po njegovih besedah so prebivalci v desetih hišah, ki živijo na Hrvaškem, posredovali pisno prošnjo na metliško upravno enoto, da se državi vendarle dogovorita, saj želijo živeti v Sloveniji, in ne na Hrvaškem. Arbitražno sodišče je junija o Brezovici zapisalo, da je meja tako nenavadna, da naj jo skupaj rešita obe državi v duhu miroljubnega reševanja sporov.

Težave slovenskih ribičev

Danes vladna delovna skupina odhaja na Obalo, torej tja, kjer imajo slovenski ribiči veliko težav. Premier Miro Cerar jim je obljubil, da jim bodo namenili posebno skrb in jim zagotovili, če bo treba, tudi policijsko zaščito. Koliko na te izzive odgovarjajo tudi pripravljena izhodišča interventnega zakona, pa bo znano po današnjih pogovorih. Državni sekretar Erik Kopač, ki vodi delovno skupino, pravi, da je namen zakona prav to, »da nadomestimo manko sodelovanja z druge strani«. Interventni zakon naj bi vlada sprejela do konca meseca in ga nato posredovala v parlamentarni postopek.

- **Na čelu prenove bruseljske Evrope. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 14.09.2017, str. 2**

Evropske vizije. Juncker ima pred očmi Unijo, v kateri napredujejo vsi skupaj

Strasbourg – Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker želi, da se EU na temelju boljših gospodarskih gibanj in krepitve optimizma končno loti temeljitejše preobrazbe. A številne njegove ideje so videti še neuresničljive.

Posebno kočljivo vprašanje je odnos med vzhodom in zahodom Evrope. Juncker si želi odpraviti jezo med njima, ki se je v zadnjih letih povečeval. Zagovarja širitev evra na vzhod. »Evropa mora zadihati z obema pljučnima kriloma, saj se bo sicer morala bojevati za zrak,« je povedal. Madžarske in Poljske, ki sta s svojo politiko in odločitvami čedalje pogosteje tarča kritik v Uniji, sploh ni konkretno omenil. A opozoril je, da sta sprejemanje in spoštovanje sodnih odločitev (sodišča EU) del Unije, ki temelji na vladavini prava. »Vladavina prava v EU ni opcija, je nuja. Naša Unija ni država, ampak skupnost prava,« je pred evropskimi poslanci povedal Juncker.

Evropa ne sme postati trdnjava

Juncker se je v govoru podrobneje ukvarjal še s področji migracij in širjenjem odločanja s kvalificirano večino (namesto s soglasjem). Poigral se je z mislijo, da soglasje ne bi več bilo zahtevano niti na zunanjepolitičnem, varnostnem in davčnem področju. To je doslej veljalo za tabu.

Velika tema ostaja priseljevanje. »Evropa ni trdnjava in ne sme postati,« je povedal Juncker. V članice EU je samo lani 720.000 ljudi bilo preseljenih ali pa jim je bil podeljen azil – trikrat več kot v Avstralijo, Kanado in ZDA skupaj. V času Donalda Trumpa in njegovih protekcionističnih idej naj bi EU ostala zastavonoša svobodne trgovine. Na novo bodo na dnevnom redu trgovinska pogajanja z Avstralijo in Novo Zelandijo. »A mora obstajati recipročnost. Kar dajemo, moramo tudi dobiti,« povedal in pojasnil, da EU ne bo naivna zagovornica svobodne trgovine. »Evropa mora vedno braniti svoje strateške interese,« je povedal. Opozoril je, da ko tuja podjetja v državni lasti želijo kupiti evropsko pristanišče, del energetske infrastrukture ali podjetje za obrambno tehnologijo, morajo stvari potekati pregledno in pod nadzorom. Zato je evropska komisija predlagala nov okvir za preverjanje naložb.

Zmerne pohvale

Med evropskimi poslanci iz Slovenije so prevladoval zmerne pohvale Junckerjevega govora. Ivo Vajgl (Alde) je pogršel več pogleda v svet – kjer niso le migranti, ampak tudi »vprašanja vojne in miru«. Lojze Peterle (EPP) je pohvalil govor, ocenil pa je, da predlog o združevanju vodilnih funkcij v EU še ne bo uresničljiv v prihodnjem mandatu. Tanji Fajon (S&D) je bil všeč del govora, v katerem se je Juncker postavil proti »bruseljski diktaturi od zgoraj«.

Po besedah Franca Bogoviča (EPP) pa je imel Juncker »jasen govor, ki Evropejce navdaja z optimizmom«. Igor Šoltes (Zeleni) je pogršel več ambicioznosti; moti ga vztrajanje pri trgovinskih sporazumih, kot je bila Ceta. Milanu Zveru (EPP) ni bila najbolj všeč Junckerjeva naklonjenost vseevropskim listam na evropskih volitvah. »To bi imelo negativen učinek na male članice,« je opozoril. Njegova strankarska kolegica Patricija Šulin pa je opozorila, da proračun EU, kakršen je, »ne more zagotoviti uresničevanja vseh Junckerjevih ambicij«.

- **Vse več beguncev čez Črno morje. Z. R. Delo, 14.09.2017, str. 24**

Begunska problematika. V zadnjih tednih 570 prebežnikov na romunski obali

V Romunijo se poskuša čez Črno morje prebiti vedno več migrantov in beguncev. Po poročanju AFP so romunske oblasti od avgusta že petič naletele na čoln s prebežniki, nazadnje včeraj, ko so jih z nemirnega morja rešili 153, med njimi 53 otrok in 51 žensk. Številni so na romunsko obalo pribežali iz Iraka.

Vse več je bojzani, da gre po balkanski in sredozemski poti morda za novo begunsko žilo, ki vodi na staro celino. Romunija, ki je članica Evropske unije, ne pa schengenskega območja, se doslej ni srečala z navalom prebežnikov. Na Črnem morju je vse od begunske krize 2015 do prejšnjega meseca obravnavala do deset prebežnikov, med avgustom in septembrom pa se je njihovo število povzpelo na 570.

Vestnik, Murska Sobota

- **Uresničitev sodbe ne bo lahek zalogaj. Andrej Bedek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 37, 14. septembra 2017, str. 1/3**

Poltretji mesec po določitvi meje

Vladna delovna skupina je obiskala Razkrižje in Lendavo in prisluhnila željam ljudi, ki jih je junijska arbitražna sodba najbolj prizadela

Po junijski razglasitvi arbitražne sodbe o določitvi meje med Slovenijo in Hrvaško so na upravnih enotah opravili 98 pogovorov s prebivalci, ki jih sodba najbolj prizadeva. V torek je vladna delovna skupina ljudem ob meji na Razkrižju in v Lendavi predstavila izhodišča interventnega zakona o zaščiti njihovih pravic. Vlada namerava z zakonom prebivalcem teh območij ohraniti vse pravice, ki so jih imeli do uveljavitve interventnega zakona, pod posebnimi pogoji pa bi lahko pridobili tudi nekatere nove pravice.

Na Razkrižju je generalna sekretarka vlade Lilijana Kozlovič v imenu vladne delovne skupine za uveljavitev končne razzsodbe arbitražnega sodišča ob robu torkovega srečanja s prebivalci iz desetih hiš v Občini Razkrižje, za katere arbitražno sodišče ni upoštevalo želje, da bi spadali pod Slovenijo, ampak so njihove domačije zdaj na hrvaškem ozemlju, poudarila, da so pripravili ustrezna izhodišča za odgovore na njihove potrebe: »Z zakonom želimo doseči konsenz, da bomo zadovoljni vsi deležniki. Prizadeti prebivalci se strinjajo z določbami zakona, želijo pa si, da bi bili na slovenski strani.«

Razkriški župan Stanko Ivanušič je dodal, da je »vlada prinesla rešitve, o katerih je potekal odprti dialog. Pri nekaterih vprašanih smo se približali, pri drugih morda malo manj. Dogovor je, da ta skupina zadeve še enkrat prouči in nato ponovno predlaga optimalne rešitve«.

Prizadeti Razkrižjani so namreč izkazali namero za preselitev na slovensko stran, drugi bi radi svoje hiše obdržali, medtem ko tretji pričakujejo zamenjavo. Olga Ščavničar, ki je po razzsodbi arbitražnega sodišča ostala na hrvaški strani meje, je bila kratka: »Mi smo se takoj pripravljene preseliti v Slovenijo.« Osnutek zakona preselitev predvideva kot skrajno možnost reševanja nastalih zagat slovenskih prebivalcev na drugi strani državne meje.

V Lendavi pa je med obiskom komisije tekla beseda o tem, da je sicer na eni strani veselje, da je zaselek Mirišče pri Hotizi ostal v Sloveniji, po drugi strani pa so med drugim odprta vprašanja o visokovodnih nasipih ob reki Muri, ki so praktično ostali na hrvaškem ozemlju, kajti težko je verjeti, da jih bodo Hrvati vzdrževali z veliko vnašanjem in z denarnim vložkom.

»Predlog je, da bi slovenska stran skrbela in vzdrževala nasipe, če pa bi bila potrebna obnova, smo pripravljene poravnati tudi stroške,« je pojasnila generalna sekretarka Kozlovič. Govorili so še o kmetijskih zemljiščih, ki so v lasti Hotižanov in okoličanov, a so po odločitvi sodišča zdaj na hrvaškem ozemlju.

Spomnimo. Arbitražno sodišče je v razzsodbi 29. junija določilo mejo med Slovenijo in Hrvaško. Slovenija je sporočila, da bo razzsodbo uveljavila, Hrvaška pa še vedno vztraja, da zanjo ni zavezujoča, saj je izstopila iz postopka arbitraže.

- **Bučna glasba med pogrebi. Andrej Bedek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 37, 14. septembra 2017, str. 5**

Varuhinja človekovih pravic v Beltincih

Na Vlasto Nussdorfer so se obrnili predvsem zaradi težav s tamkajšnjimi Romi

»To me je izredno presenetilo, tega za Pomurje v tej obliki nisem pričakovala. Do nas je prišlo veliko ljudi, ki so se pritožili zaradi težav z Romi v občini. Še posebej sem presenečena, ker poznam Rome na Pušči, ki imajo urejeno okolje, pa tudi druge kraje, kjer v romskih naseljih ni kaznivih dejanj,« je povzela varuhinja človekovih pravic Vlasta Nussdorfer preteklo sredo, ko je v okviru zunanjšega poslovanja na beltinski občini s svojo ekipo sprejela 27 pobudnikov. S poslovanjem zunaj sedeža se skuša varuh človekovih pravic približati tistim, ki ga potrebujejo. Enkrat na mesec varuhinja s sodelavci obiše neki predel Slovenije in se pogovori z vsemi, ki menijo, da so jim kratene pravice in jim lahko varuh pomaga.

»Najmanj enkrat letno smo v Pomurju, v Beltincih pa smo prvič,« je povedala Nussdorferjeva. »Nisem pa vedela, da se tudi tu dogaja marsikaj, da so Romi praktično nezaposleni, da je kar veliko kaznivih dejanj, da se jih okoliški ljudje bojijo, da imajo celo probleme z zelo bučno glasbo, kadar so pogrebi, in da morda tudi policija ne posreduje dovolj,« je nadaljevala varuhinja. Romi v Beltincih imajo po njenih besedah sicer urejeno okolje in dobre razmere za življenje, »zato upam, da se bodo spremenili in sledili boljšim zgledom«.

Župan Občine Beltinci Milan Kerman je dejal, da je bil vesel obiska varuhinje, saj je tako lahko dobila vpogled v delovanje občine in lokalne skupnosti. Potrtil je ugotovitve Vlaste Nussdorfer, da so z Romi težave: »Največja težava v romskem naselju je brezposelnost, kajti nobeden od Romov ni zaposlen. Res je, da sta dva ali so trije Romi v programu javnih del, pa še ti imajo pomanjkanje delovnih navad in se izmikajo obveznostim.« Težave so prav tako zaradi uživanja večjih količin alkohola v romskem naselju.

Beltinski župan Kerman je izkoristil priložnost in varuhinjo opozoril, da država ne izpolnjuje zavez glede financiranja občin – povprečnine –, zato so se že ali se bodo kmalu znašli v slepi ulici: »Država nam dolguje 1,3 milijona evrov, kar je 20 odstotkov občinskega proračuna. To je za občino z 8.000 prebivalci velik znesek, primanjkljaj denarja pa se pozna pri naložbah. Situacijo skušamo reševati po najboljših močeh, a je vseeno med ljudmi čutiti veliko nelagodja, ker je v občini

zaradi tega, ker ni večjih naložb, občutek, da se nič ne dogaja.« Skrb vzbujajoča je po ugotovitvah varuhinje človekovih pravic tudi visoka stopnja brezposelnosti v občini in temu je prilagojena slika, ki jo dobijo ob obisku, saj veliko ljudi prihaja ja zaradi socialnih stisk. Na varuhinjo se je nekaj občanov obrnilo še zaradi osebnih težav.

Pri pogovorih z namestnikom Miho Horvatom je prav tako prevladovala romska problematika, namestnik Ivan Šelih pa je predstavil pobudo ŽNK Pomurje Beltinci. Čeprav je identiteta pobudnikov za javnost skrita, so predstavniki ženskega nogometnega kluba vseeno želeli, da se jih poimenuje. Počutijo se namreč prikrajšani, ko občina podeljuje prek razpisov denar za delovanje športnih društev. V ŽNK Pomurje Beltinci so prepričani, da bi jim morala občina odrezati večji kos pogače. Kerman je varuhinji odgovoril, da ne gre za društvo s člani le iz Beltincev, ampak je to društvo, v katerem sodelujejo člani in članice, nogometaškinje, iz celotnega Pomurja.

Nussdorferjeva je za konec svojega obiska pohvalila občino, ker občanom omogoča brezplačno pravno pomoč. Sicer pa so v Beltincih, kot kažejo izkušnje varuhinje, težave podobne kot drugod: »Gre za skrb za otroke, domove za starejše, skrb za ranljive skupine, pomoč v stiski in okolijsko problematiko.«

- **Ostaja upanje, da se nekoč vrnejo. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 37, 14. septembra 2017, str. 20**

Evropski dnevi judovske kulture

Nekdaj močne in vplivne skupnosti, ki je izgnila, so se spomnili tudi v Murski Soboti, pri Negovi in v Lendavi

S kulturnimi prireditvami se ob evropskih dnevih judovske kulture (EDJK) tudi v več krajih po Pomurju spomnijo judovske skupnosti, od katere je po drugi svetovni vojni ostala le peščica. Največkrat samo posamezne stavbe pričajo, da je nekoč tudi tu živela močna in vplivna skupnost z bogato tradicijo in kulturo. Na Jude, ki so izginiti iz ulic in življenja, nas vsako leto spomni tudi EDJK, vseevropski projekt, ki ponudi poglobljen vpogled v posamezne vidike judovske kulture. Letos so dnevi evropske kulturne dediščine posvečeni judovski diaspori, s čimer želijo spomniti, da gre pri Judih za razseljeno prebivalstvo, ki si je svoj dom ustvarilo po širnem svetu, še vedno pa goji kolektivni spomin na skupno izvorno domovino Izrael.

Od 31. avgusta do 19. septembra se bo v triintridesetih evropskih državah zvrstilo okoli 900 različnih prireditev z namenom, da bi širši javnosti predstavili bogastvo in lepote judovske kulturne dediščine. V Murski Soboti so ob tej priložnosti v Pokrajinski in študijski knjižnici odprli dokumentarno razstavo Judovski jeziki, ki jo je pripravila Narodna knjižnica Izrael, v slovenščino so jo prevedli v Sinagogi Maribor. Predstavlja pa majhen vpogled v obširni svet judovskih jezikov. Judovska diaspora je tudi stanje duha, saj so bili Judje zmeraj razpeti med izvorno domovino Izraelom in upanjem, da se tja nekoč vrnejo, hkrati pa so pognali korenine v deželi, kjer so se rodili, živeli in ustvarjali, je povedala Marjetka Bedrač, kustosinja iz Sinagoge Maribor. »Judovski jeziki lepo dopolnjujejo letošnjo temo o diaspori, saj kažejo razpetost judovske skupnosti, ki ohranja izvorni matični jezik, hebrejščino, ki je s stoletji postala jezik, v katerem so se izvajali obredi in molitve, hkrati pa so tam, kjer so živeli, razvili svoje posebne judovske jezike, ki so kombinacija lokalnih jezikov in hebrejščine. Te jezike pa so zapisovali s hebrejsko abecedo.«

Na sedmih panojih je predstavljen le ozek nabor judovskih jezikov, med drugim jidiš, ladin, aramejščina, tudi sodobna hebrejščina, ki je bila v 19. stoletju iz starih osnov na novo ustvarjen jezik, ter še drugi judovski jeziki, taki, ki so zaradi holokavsta in uničenja judovskih skupnosti že zamrli ali pa so se ohranili v bolj ortodoksnih judovskih skupnostih. O tem, kako se je razvijala judovska pisava, pa je v terek predaval dr. Janez Premk.

Dneve judovske kulturne dediščine so tudi letos zaznamovali v Lendavi in pri Negovi, kjer sta bili nekoč močni judovski skupnosti. V Lendavi so pripravili voden ogled judovske Lendave, v tamkajšnji sinagogi – Slovenskem muzeju holokavsta – pa so odprli dokumentarno razstavo Zidovi, znamenja, usoda – Deportacije madžarskih Judov v Auschwitz, na gradu Negova pa je na ogled razstava Morpurgi, potomci mariborskih Judov.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Nekaj misli o obeh dvojezičnih šolah v Porabju. -dm-. Porabje, Monošter, 14. septembra 2017 - Leto XXVII, št. 37, str. 2-3**

1. septembra se je s svečanima otvoritvama šolsko leto pričelo tudi na obeh porabskih dvojezičnih šolah. O odnosu učencev, pogojih za dvojezični pouk in načrtih smo najprej povprašali ravnateljico DOŠ Števanovci Agico Holec.

- Ali se je v prvi razred vpisalo tudi kaj števanovskih malčkov?

»Zelo sem vesela, da sem novo šolsko leto odprla tudi petim prvošolcem iz svojega vrtca, razen njih pa bo pouk v prvem razredu začela še deklica iz Monoštra. Našo šolo bo letos obiskovalo 50 učencev, mislim, da je to zelo lepo število. Res pa je, da nas je za enega manj kakor v lanskem letu.«

- Kako sprejemajo učenci, da se učijo po dvojezičnem programu?

»Mislim, da morajo imeti motivacijo, ki je odvisna tako od učiteljev kakor staršev. Zdaj imamo že dobrih 70-75 odstotkov učencev iz Monoštra, toda tudi oni so se odločili, da se bodo udeleževali dvojezičnega pouka. Starši lahko motivirajo svoje otroke pri tem, da pridobijo pozitiven odnos do slovenskega jezika. Seveda ne le med poukom, na obveznih urah, temveč tudi popoldne popoldne, ko imamo različne krožke. Tudi preko teh šolarjem ponujamo možnost učenja jezika. Morajo pa pozitivno vplivati tudi učitelji in se s šolarji čim več pogovarjati v slovenščini. Na dvorišču smo skupaj kot velika družina in moramo spodbujati učence, da se pogovarjajo v slovenskem jeziku.«

- Za take naloge je verjetno zelo težko najti ustrezne kadre.

»Vsako poletje se mi zgodi, da več noči ne spim. Trudim se, da bi imela čim več in čim boljše kadre. Lansko leto je prišel na šolo učitelj slovenščine z monoštrske gimnazije in pri nas nadaljeval poučevanje, kar je bila velika pomoč. Obiskuje nas učiteljica-asistentka iz Slovenije, letos pa sem pridobila tudi učiteljskega pripravnika, ki sicer še nima pedagoške izobrazbe, položil pa je jezikovni izpit na višji ravni. Vsak dan nam bo pomagal po osem ur pri dvojezičnem pouku in podaljšanem bivanju. V letu dni bo na visoki šoli doštudiral in upam, da bo tudi do tedaj dajal motivacijo učiteljem, ki še ne govorijo v

zadostni meri slovensko, obiskujejo pa visoko šolo ali se pripravljajo na jezikovni izpit. Mislim, da imam določene uspehe pri kadrih. Upam, da bodo tisti, ki študirajo, tudi ostali na naši šoli. In da bodo vse to, kar so se naučili, predali svojim učencem in tudi kolegom. Zavedam se, da je to težka stvar, saj je eno, kar se naučiš, in drugo, kar pokažeš v praksi pri dvojezičnem pouku. Nekaj smo začeli in mislim, da hodimo po dobri poti. Odvisno je od nas samih, kako bomo vse to uresničili.«

- Šola ima zagotovo veliko dobrih lastnosti, če se odločajo zanjo.

»Glavna prednost je ta, da imamo malo učencev v posameznih razredih, z vsakim učencem se lahko učitelj posebej ukvarja. Imamo različne krožke, izvenšolske dejavnosti in izlete, in vse to predstavlja spodbudo. Ni vseeno, če imamo 25 učencev v razredu ali pa samo 6-7. Učitelj vidi, kako otrok drži svinčnik, kako piše, kako napreduje z vajami. Če je učitelj dober, opazi vse. Tudi na odprtju šolskega leta sem povedala, da moramo ohraniti družinsko vzdušje na svoji mali šoli.«

- Pred kratkim vam je potekel petletni mandat. Zakaj ste se odločili za nadaljevanje dela ravnateljice?

»Mandat mi je potekel letos 15. avgusta, 16. avgusta pa sem začela nadaljnjih pet let. V desetih letih smo dosegli veliko. Pod mojim vodstvom smo začeli uvajati dvojezični pouk, pomoči nismo dobili. Sami smo določili dvojezične predmete, nismo imeli učnih priprav in nismo imeli učbenikov. Slednji so zdaj že na voljo, predvsem kar se tiče predmeta slovenski jezik. Učitelji pa še naprej pišejo dvojezične letne učne priprave, do 1. Septembra mi jih morajo oddati vse. Ohranjati moramo stike s partnerskimi šolami in organizacijami, moramo odpreti vrata. Pomembno je sodelovanje z vrževalko Državno slovensko samoupravo, sodelavci katere nam največ pomagajo kar preko telefona, saj čeprav so oddaljeni le 8-9 kilometrov vožnje od nas, ne morejo vsak dan priti na našo šolo. Pomagajo nam, da lahko vsako leto kaj obnovimo, letos na primer dve učilnici in streho. Delo je zahtevno. Ko so objavili razpis za delovno mesto, sem veliko premišljevala, ali naj se prijavim. Deset let je veliko časa, toda ko sem pomislila, kaj vse smo z vzdrževalcem in učitelji dosegli, sem rekla, da moram pot nadaljevati. Ne vem, koliko časa bomo še uspevali, upam, da vsaj še pet let. Ne bi zaupala novemu ravnatelju, čeprav se lahko človek vsega priuči. Nadzor je vse strožji in odgovornost ravnatelja je velika. Če bom zdrava, bom poskusila narediti vse, kar se le da, da bi ostala šola dvojezična.«

Tudi na večji, gornjeseniški DOŠ Jožefa Košiča smo pred mikrofonom postavili ravnateljico Ildiko Dončec Treiber.

- Zadnja leta srečujemo na odprtjih šolskega leta razveseljivo razveseljivo veliko šolarjev na Gornjem Seniku.

»Letošnje šolsko leto bomo začeli s točno 70 učenci. V prvem razredu imamo osem otrok in smo zelo veseli tega števila. Iz domače vasi smo dobili sicer le enega učenca, medtem ko so prišli štiri iz dolnjeseniškega vrtca, trije pa so iz Sakalovcev.«

- Ali se bodo od ponedeljka vsi vključili v dvojezični program?

»Vsı učenci v tistem trenutku, ko postanejo naši šolarji, postanejo tudi udeleženci dvojezičnega pouka. S tem se morajo sprijazniti tako starši kot učenci, učitelji in ostali zaposleni. Delati moramo na tem, da življenje na šoli in vsakodnevno sporazumevanje potekata res v obeh jezikih.«

- Ali imate tudi vi težave z zaposlovanjem ustreznih kadrov?

»Vedno obstajajo kadrovske težave, ki jih je potrebno reševati. Tudi če se najde primeren učitelj, nastopi problem neznanja slovenskega jezika. Tudi učitelji potrebujejo čas, da se naučijo jezika. Pri tem pa nam je v veliko pomoč učitelj-asistent iz Slovenije, ki pomaga pri pripravi slovenskih oziroma dvojezičnih ur, kjer ga najbolj potrebujemo.«

- Ali se bodo slovenske popoldanske dejavnosti izvajale še dalje?

»Vse dejavnosti, ki so prejšnje leto uspešno delovale na šoli, se bodo nadaljevale tudi letos. Na slovenski jezik so najbolj navezani pevski zbor ter gledališka in folkorna skupina.«

- S čim lahko pridobite k vpisu otroke v širši okolici?

»Vsaka šola se trudi, da pridobi otroke, saj poznamo sistem financiranja. Kakor vsako leto, smo tudi letos spomladi priredili dan odprtih vrat. Prisotni so lahko videli, da je naša šola lepa in sodobno opremljena ter tudi strokovno podkovan. Majhno število šolarjev v učilnicah je prav tako privlačno. Več časa ostaja za posameznika: učitelj se mu posebej posveča, če je nadarjen ali če mu gre kaj težje od rok.«

- Je vaše delovanje nemoteno?

»Od 1. julija 2012 je vzdrževalka obeh dvojezičnih osnovnih šol Državna slovenska samouprava in z veseljem lahko povem, da je od tedaj res zagotovljeno ustrezno delovanje šole tako strokovno kakor finančno.«

- Kako gledate v prihodnost? Ali je na Gornjem Seniku dovolj naraščaja?

»Število malčkov v našem vrtcu znaša zdaj 19 otrok, kar je zelo lepo število. Upamo, da bo tako ostalo in bodo naši mladi tako aktivni še naprej.«

- **Dušan Udovič. 1950 – 2017. E. Ružič. Porabje, Monošter, 14. septembra 2017 - Leto XXVII, št. 37, str. 3**

V spomin!

V Trstu so se poslovili od Dušana Udoviča, nekdanjega odgovornega urednika Primorskega dnevnika (edinega zamejskega dnevnega časopisa), javnega in kulturnega delavca, človeka odprtega uma in velikega srca. Kako so Dušana Udoviča cenili in spoštovali, se je videlo po množici zbranih iz Slovenije in Italije v gledališču, kjer je bila žalna seja. V imenu Slovenije je bil na žalni seji tudi minister Gorazd Žmavc.

Predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič je spregovoril o praznini, ki jo je za seboj pustil prijatelj in tovariš O pokojnikovem javnem angažiranju je povedal: »Bili smo izraz generacije na prehodu iz štiridesetih v petdeseta leta. Duško bi rekel, da smo prišli iz istega gnezda, iz skupne družinske usode, ki jo je povezovala predanost partizanstvu in osvobodilnemu gibanju ter skrb za slovenski jezik.«

Kakšen garač je bil Dušan Udovič, je povedal odgovorni urednik Primorskega dnevnika Aleksander Koren, ki je spomnil, da je Duško v uredništvo hodil vsak dan tudi po upokojitvi leta 2015. »Veliko je bral, pisal reportaže, intervjuje in spraševal, če potrebujemo pomoč. Pripravljen je bil opravljati tudi delo začetnika, saj je dobro vedel, da nas je malo, dogodkov pa veliko«, je dejal govornik in dodal, da je nekdanji odgovorni urednik »dihal za Primorski dnevnik.« Od Dušana Udoviča so se poslovili ugledni kulturni delavci, kolegi iz študentskih let, novinarski kolegi in množica ljudi z obeh strani meje. Dušan Udovič, rojen v tržaški četrti Sveti Ivan, je poznal razmere v celotnem zamejskem prostoru. Kot deželni tajnik Slovenske kulturno gospodarske zveze se je udeleževal nekdanjih Srečanj manjšin iz sosednjih držav, srečanj, ki so bila na

avstrijskem Koroškem, na Madžarskem, v Italiji in Sloveniji. Tudi po tem, ko se je prenehal poklicno ukvarjati z narodnostno politiko v SKGZ, je bil sproti seznanjen z aktualnim dogajanjem, najprej kot novinar, potem pa odgovorni urednik, tudi v Sloveniji odmevnega Primorskega dnevnika.

Hvala za vse, spoštovani prijatelj in kolega!

- **»Pridi muza, imam premalo časa!/ prinesi mi cvetje s Parnasa«. Ernest Ružič. Porabje, Monošter, 14. septembra 2017 - Leto XXVII, št. 37, str. 5**

Nove knjige: Panonski letopis 2017/24

Panonski inštitut v Pinkovcu/ Güttenbachu na avstrijskem Gradiščanskem, ki ga vodi dr. Robert Hajszan Panonski, nadaljuje z izdajanjem Panonskega zbornika, po jezikovnem pristupu posebne publikacije v tem delu Evrope, kajti objavljeni prispevki so v gradiščansko-hrvaškem, hrvaškem, madžarskem, slovenskem in nemškem jeziku. Avtorji pišejo o življenju-položaju manjšin, o zgodovini, šolstvu, kulturi, verskem življenju, literaturi in športu, predstavljene so pomembne osebnosti, objavljena krajša literarna dela, zlasti poezija in reprodukcije likovnih del. Tekste dopolnjujejo številne fotografije, ki zelo popestrijo obsežno knjigo s kar 620 stranmi.

»V središče pozornosti smo letos postavili 500. Obletnico reformacije,« sporoča odgovorni urednik in dodaja, da je gradivo o obletnici in Martinu Luthru tako obsežno, da je en del objavljen v zborniku, ostalo pa v Panonskem listu, ki izhaja dvakrat letno. Izstopajo tudi prispevki, posvečeni dvema sodelavcema Panonskega zbornika, in sicer patru Raimondu Temelu in profesorju Djuru Frankoviču. Slednjemu tudi zato, ker je zadnja leta objavil številne članke tako v hrvaškem kot v madžarskem jeziku. Urednik z zadovoljstvom ugotavlja, da mu je s pomočjo sodelavcev uspelo zbrati dovolj prispevkov za kakovosten in obsežen zbornik, ki bo z objavljeno vsebino pritegnil bralce. Po že uveljavljenem uredniškem pristupu so predgovore napisali politiki in diplomati, z gradiščanskim deželnim glavarjem Hansom Niesslom na prvem mestu. Iz Madžarske sta se povabila veleposlanik János Perényi in iz Železne županije Bertalan Harangozó. Vsekakor bi se spodobilo, da bi s krajšim predgovorom bila zastopana tudi Slovenija, ker ji zbornik že ves čas namenja pozornost v slovenskem jeziku.

Obletnicam znanih osebnosti je namenjen prvi del zbornika, sledijo Panonske biografije, v spomin Djuru Frankoviču in Rainmundu Temelu, pa obširno poglavje O zgodovini, kulturi in literaturi in posebej prispevki iz Madžarske in Slovenije, še nekaj o športu, mladini in dijakih ter jezikoslovju. Zadnje strani so popisane s čestitkami, spomini na umrle in prav za konec zbornika Pesništvo oziroma lirika. Naštevanju vsebine in poglavij bi kazalo nameniti več pozornosti zaradi večje preglednosti. Za tiste, ki zbornike prebiramo in o njih pišemo že skoraj od začetka, nas ta koncept ne moti, za priložnostne bralce pa bi ga kazalo poenostaviti oziroma narediti preglednejšega.

Poglavje o obletnicah in jubilejih se začne s podrobnejšo predstavitev svetega Martina (316 - 397). Omenjena je tudi knjiga Sveti Martin, ki smo jo v Porabju posebej predstavili ob izidu. Le-temu sledi v nemškem jeziku zapis o prvem madžarskem kralju svetem Štefanu. V dveh člankih je predstavljeno življenje, delo in pomen Martina Luthra. Kot piše urednik, je leto 2017 tudi leto jubilejev v Pinkovcu/ Güttenbachu (kraj, v katerem je Panonski inštitut in kjer izhajata Panonski zbornik in Panonski list), zato je temu namenjena samostojna rubrika v zborniku.

V uvodnem poglavju Obletnice so omenjene osebnosti iz političnega in kulturnega življenja v tem delu Evrope, tako Joseph Háyd, Ljudevit Gaj, Josip Broz Tito, Václav Havel, Feri Sučić, pa tudi gimnazija v Obervartu/Borti, Televizijska oddaja Dober dan Hrvati in posaditev jelše v Šiftarjevem vrtu na Petanjcih in drugo.

V Panonskih biografijah so tudi Ivan Muler, dolgoletni predsednik Hrvaškega kulturnega društva v Železnem, in Nikola Tesla (znanstvenik svetovnega slovesa, ki si ga lastita Hrvaška in Srbija). V najboljšežnejšem razdelku O zgodovini, literaturi in kulturi se seznanimo z izstopajočimi dogodki in osebnostmi s tega področja, kot na primer predavanje o svetem Martinu v Sombotelu, srečanje hrvaških manjšinskih književnikov v Rovinju, ocena Panonskega letopisa, objavljena v Porabju, in še vrsta zapisov v jezikih zbornika. Posebno poglavje imajo prispevki v madžarskem in slovenskem jeziku.

Prispevki Franca Kuzmiča: Dr. Franc Ivanocy - budil in branil je narod svoj; Rodovina Berke; Poet Jožef Baša - Miroslav; Cerkevna uprava zagrebške škofije v Prekmurju in njen vpliv na Prekmurje in Stiki matičnega naroda z ogrskimi Slovenci – Zgodovinska in kulturno-politična podoba. Iz Porabja so prevzeti prispevki in fotografije člankov Ernesta Ružiča: Petanjci/ Murska Sobota: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija v letu 2017 - Ob uveljavljenih prireditvah sodelovanje zlasti v širšem kulturnem prostoru; Monografija Rojena v narečje - akademikinji dr. Zinki Zorko ob 80-letnici; Puconci: 500 let reformacije - V začetku je bila beseda, in Murska Sobota: Domoznanski večer – Reformacija v Prekmurju.

Proti koncu zbornika je članek o dr. Sanji Vulić, čestitke ob jubilejih, tudi novinarski in pesniški kolegici Timei Horvat, rojeni v Sombotelu, nekrologi, med njimi Antunu Kričkoviču, vodji osrednjega folklornega ansambla pri nekdanji Demokratični zvezi južnih Slovanov, ki je plesal tudi v Porabju, v njem pa je pela Anka Bunjevac, v zaključni rubriki Pesništvo pa so dela znanega gradiščanskega pesnika Antona Leopolda: »Pridi muza, imam malo časa!/ Prinesi mi cvetje s Parnasa/.

- **Srečanje, kot ga še ni bilo. Zapisal: Anton Fabjan. Porabje, Monošter, 14. septembra 2017 - Leto XXVII, št. 37, str. 6**

Pismo iz Slovenije.

Da, točno tako! Po dveh letih se nam je uresničila tudi želja, da bi naše prijateljstvo dobilo večjo in pomembnejšo vlogo tako pri nas kot drugje. Pred nami je bilo že peto srečanje vasi z imenom Slovenska vas v Sloveniji in tokrat Slovenske vasi na Madžarskem v občini Monošter.

In to se je zgodilo tisto lepo avgustovsko nedeljo s pravično številko 13. Potovanje smo začeli v Slovenski vasi na Kočevskem, pa proti drugi Slovenski vasi v občini Šentrupert. Tu se nam je pridružila tudi tretja, Slovenska vas iz občine Brežice. Pomešali smo se že skoraj vsi znani prijatelji, stiskov rok in veselih nagovorov pa ni manjkalo. Prirčna dobrodošlica vaščanov občine Šentrupert se je hitro obarvala z zdravico, podkrepljeno z domačo pesmijo in zvoki harmonike. Nato smo skupaj nadaljevali pot proti Madžarski.

Da, resnično tako! Nedaleč od mejnega prehoda tromeje Slovenije, Avstrije in Madžarske, dobrih 15 km, se nahaja Slovenska vas z večino Slovencev in tudi v mestu Monošter živi od 400 do 500 Slovencev. To je naša narodna manjšina,

tu je del naših korenin. Mnogi, še posebej starejši, znajo slovensko in pravo radost jim je videti v očeh, ko lahko spregovorijo v svojem jeziku – po domače!

Ob prihodu pa zopet vesela dobrodošlica, stiski rok in solze radosti v očeh. Občutkov prijateljstva, veselja in bogastva srca se tu ne da opisati. Vse to je zopet preplavila pesem in zvoki harmonike, katera nas je spremljala vso pot. Po kosilu pa kratek ogled bližnjih znamenitosti njihove okolice.

Čas velikega šmarna je za Slovensko ves in okoliš velik in pomemben praznik. Vsako leto ga praznujejo z radostjo in ponosom in za ta dan tudi dolgo pripravljajo veliko kulturno prireditev, katera se prav na ta dan odvija v središču Slovenske vasi. Na tej prireditvi občinski močje predstavijo domači kraj in njegove razvojne načrte, nastopajo plesalci, pevci in razni igralci. Domača glasba pa da pomemben poudarek različnih generacij. Imeli smo čast se vklopiti v program nastopajočih in tako predstaviti našo domačo pesem in glas harmonike. Nismo si pozabili tudi razkriti načrtov za naslednje srečanje. Po končani kulturni prireditvi pa se nadaljuje druženje in veselje lahko tudi pozno v noč. Mi smo si ogledali seveda še mesto Monošter, kulturne in ostale znamenitosti. Del vsega pa smo si prihranili za naslednje srečanje. Ker se je dan prehitro nagibal h kraju, smo se morali počasi posloviti in se odpraviti na dolgo pot proti domu. Seveda pa je šla pesem in harmonika z nami.

To je naše že peto srečanje Slovenskih vasi in ponosni smo, da smo se lahko pridružili tudi rojakom naše narodne manjšine v Slovenskem Porabju. Zelo smo jim hvaležni za tako prijazen sprejem in pogostitev na celotni prireditvi. Posebej gre tu zahvala njihovi predsednici Katici za opravljeno veliko delo organizacije srečanja več kot tristo ljudi! Seveda se iz srca zahvaljujemo vsem vaščanom naših Slovenskih vasi za podporo in sodelovanje, kajti brez vas teh dogodkov ne bi bilo! Ta srečanja niso samo organizirati velik družaben piknik, niso samo naužiti se domače glasbe in poslušati domačo pesem. Ta srečanja imajo namen ohranjati pravo prijateljstvo, medsebojno sodelovanje in pomoč, ohraniti tudi medsebojno spoštovanje, ga širiti in prenašati na soljudi. Prepričani smo, da je to temelj notranjega bogastva in kvalitete življenja. In tako misleči smo s ponosom zakorakali v srečanja že peto leto.

- **Na Študijskih dnevih Draga tudi o Slovencih v Porabju. Valerija Perger. Porabje, Monošter, 14. septembra 2017 - Leto XXVII, št. 37, str. 10**

Od 1. do 3. septembra so na Opčinah pri Trstu potekali že 52. študijski dnevi Draga, versko-kulturno-znanstveni posvet, ki ga organizira Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta ob podpori še nekaterih slovenskih društev v Italiji. V uvod k letošnjemu vabilu na posvet je predsednik društva Sergij Pahor zapisal pomenljive misli: »Draga ima za sabo že več kot 50 let in povsem razumljivo je, da danes ne preseneča več. Minili so časi, ko so skoraj vsi, ki jim je bila pri srcu usoda slovenskega naroda (ali kaj drugega), skozi vse poletne mesece adrenalinsko poizvedovali, kaj smo dali na program študijskih dni, še bolj, koga smo vabili za predavatelja. Poizvedovanje enih je bilo takrat enako razumljivo kot radovednost drugih. Danes tega ni več in skoraj pogrešamo mrzlico, ki je spremljala pripravo Drage. Iz leta v leto nam je tista mrzlica zagotavljala, da je Draga vsaj za en del Slovencev potrebna (za druge pa morda nevarna?). Ali smo z demokratizacijo in osamosvojitvijo zaplavali v rutino? Teme, ki jih predlaga Draga, so si iz leta v leto podobne, se nekako ponavljajo, ampak to ne kaže na pomanjkanje ustvarjalnosti ali padec domišljije. Tem, ki bi spodbujale razmišljanje o sodobnem globaliziranem svetu, je na pretek. Toda če vztrajamo na problemih, ki so danes, kot so bili včeraj, bistveni za obstoj naroda in družbe, pomeni, da mnoga vprašanja, ki smo jih ponudili v razpravo v preteklih petdesetih letih, ostajajo nerešena.« In v treh dneh posveta so številni obiskovalci v pestrem programu dobili vsaj delne odgovore na svoja in skupna nerešena vprašanja.

Z manjšinsko problematiko sta bila povezana prvo predavanje in debata prvi dan posveta; raziskovalka dr. Maja Smotlak je prispevek naslovlila Pojmovanje narodne identitete med Slovenci na zahodni narodnostni meji od 19. stoletja do sodobnosti skozi prizmo romana. Avtorica je ugotavljala, da je na začetku obravnavanega obdobja imela v zamejstvu nastala literatura narodnospodbujevalno vlogo, danes pa je pri mladih avtorjih drugače: zagovarjanje multikulturalnosti in teze o tem, da ni važno, v katerem jeziku pišejo, so sicer lahko t. i. sodobno pojmovanje etničnosti, ki pa gotovo ne prispeva k ohranjanju skupnosti v tradicionalnem smislu. V večernem delu so se udeleženci Drage poklonili pisatelju Borisu Pahorju, veteranu in prvoborcu za slovenske pravice ter demokracijo, z ogledom dokumentarnega filma francoske režiserke o njem. Boris Pahor je bil tudi častni gost večera.

Drugi dan posveta je bil prav tako namenjen manjšinski problematiki. Ker obstoj slovenskih manjšin, razumljivo, ostaja na vrhu dnevnega reda Drage in postaja iz leta v leto bolj pereč, je potrebno še glasneje spregovoriti o problemih: vse zamejske slovenske skupnosti se številčno krčijo, zavest plitvi, večinske institucije manjšince blagrujejo, češ da kulturno bogatijo prostor ob meji, toda jim s težavo, po kapljicah priznavajo tisto, kar je potrebno za njihov razvoj. To stanje dobro ponazarja položaj slovenske manjšine na Madžarskem, o kateri doslej Draga ni spregovorila, je za uvod v predavanje avtorice tega zapisa povedal Sergij Pahor. Dvourni predavanje Kako dolgo bo Porabje še slovensko? in prav tako dolgo debato je subtilno vodila vsestranska zamejska kulturnica Maja Lapornik Pelikan. Po splošnem uvodu, v katerem je bilo Porabje predstavljeno z zgodovinskega, geografskega in jezikovno-kulturnega vidika, sem se omejila na aktualno problematiko, ki bi jo lahko strnila v naslednji povzetek: slovenski jezik je pri mlajših in najmlajših generacijah izgubil mesto prvega, maternega jezika, njegovi govorniki so le še srednje in starejše generacije. Porabski Slovenci, ta najmanjša slovenska zamejska skupnost, je na pragu usodnih trenutkov, pred katerimi si – skupaj z matično Slovenijo – še vedno zatiska oči: Ali bo na področju ohranjanja jezika in identitete začela novo pot za revitalizacijo obeh ali pa bo postala folklorna posebnost pokrajine. Najnovejša raziskava o družinskih jezikih med starši predšolskih otrok prinaša zaskrbljujoča spoznanja. Opozorila, da manjšina brez jezika nima prihodnosti, največkrat niso slišana ali pa napačno interpretirana. Res je, da so Porabski Slovenci organizirani kot skupnost šele dobrih 25 let, res je, da so na področjih ohranjanja kulturne, etnološke in literarne dediščine dosegli velik napredek. Tudi področje lastnih medijev je zadovoljivo. Še vedno pa ni preboja v gospodarstvu, torej pri temeljih preživetja, saj Porabcem režejo kruh madžarska in avstrijska podjetja. Slovenski jezik pri zaposlitvah nima veljave, zato imajo učenci v šolah dokaj skromno motivacijo za njegovo učenje. Tudi Cerkev je Porabce pustila na cedilu – tu že leta ni niti enega

slovenskega duhovnika! Odnos domicilne madžarske države in večinskega madžarskega prebivalstva do Porabskih Slovencev je v zadnjih letih zelo pozitiven in konstruktiven (čeprav za nekatera področja prepozen), medtem ko matična Slovenija (razen na izobraževalnem in kulturnem področju) do Porabja posebej v zadnjem času vodi dokaj nedorečeno (zgrešeno) politiko, ki ne more prispevati h konkretnemu napredku in revitalizaciji skupnosti. Kako dolgo bo Porabje še slovensko? »Porabje bo lahko še dolgo ostalo slovensko, če bo narodnostna politika – v sozvočju z matico – dojela, da je z revitalizacijo skupnosti treba začeti takoj! Manjšina brez lastnega jezika, predvsem pa brez narodne zavesti, nima prihodnosti.« V zelo zanimivi debati je bilo odgovorjeno na nešteto vprašanj.

Večerno dogajanje je zaznamoval dokumentarni film *Moja meja*, s katerim so se organizatorji poklonili 70-letnici priključitve Primorske k Sloveniji. V tradiciji Drage je, da je tretji dan posveta, nedeljski dopoldan, posvečen vprašanjem krščanske misli in prakse. Dr. Igor Bahovec je v svojem predavanju O vernosti na Slovenskem: od sociološko-antropološke analize do krščanstva, ki prinaša upanje, pogum in ustvarjalnost razmišljal o splošni krizi vernosti s posebnim ozirom na Slovenijo. Zadnje predavanje, velika tema letošnje Drage, pa je bil prispevek ddr. Klemna Jakliča O dilemi našega časa: pravice človeka ali državljana? Aktualno temo v času, ko usihajo stare vrednote, novih pa ni, je predavatelj strnil takole: »To večno vprašanje demokracije je še posebej aktualno v času, ko se zdi, da v luči migrantske krize in drugih težav, s katerimi se sooča Evropa, težnja po »nacionalnem« v demokraciji že dolgo ni bila tako močna. Je tudi legitimna? Če je tako, do katere mere? Ali pa je v našem času edini legitimni pristop tisti, ki na prvo mesto postavlja pravice človeka in ne nujno državljana? Dobra novica je, da je dilema na ravni ustavne morale in ustavnega prava razrešljiva. Manj pozitivno sporočilo pa, da – kot velja za vsako obdobje zgodovine – tudi v našem času ni garancije, da bi akterji moči in odločanja z gotovostjo sledili smeri pravične prihodnosti in nadaljnjega razvoja demokracije. Vseeno je mogoče na različne načine prispevati k temu, da bi kolesje zgodovine v našem času akterjem pomagali potisniti prav tja.« 52. študijski dnevi Draga so bili še eden v vrsti uspešnih posvetov v zamejskem prostoru, kjer se je opozarjalo na aktualne probleme današnjega časa in uvrstilo na zemljevid eminentnega srečanja tudi aktualno problematiko Porabskih Slovencev.

Periodične publikacije – kazala

- **Ricerche sociali - N. 24 (2017)**

http://crsrv.org/it/edit_detail_new.php?id=105

http://crsrv.org/pdf/ricerche_sociali/Ricerche_sociali_24.pdf

- **La Ricerca 71 - Giugno 2017, Bollettino del Centro di Ricerche Storiche di Rovigno**

http://crsrv.org/it/la_ricerca.php

http://crsrv.org/pdf/Ricerca/La_Ricerca_71.pdf

- **National Identities, Volume 19, Issue 3, 2017**

<http://www.tandfonline.com/toc/cnid20/19/3?nav=toCList>

- **Language and Education, Volume 31, Issue 6, 2017**

<http://www.tandfonline.com/toc/rlae20/31/6?nav=toCList>

- **Ethnic and Racial Studies, Volume 40, Issue 13, 2017**

<http://www.tandfonline.com/toc/rers20/40/13?nav=toCList>

- **Nationalism and Ethnic Politics, Volume 23, Issue 3, 2017**

<http://www.tandfonline.com/toc/fnep20/current>

- **Povijesni prilozi, Vol. 52, No. 52, Srpanj 2017**

<http://hrcak.srce.hr/povijesni-prilozi>

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=15062

- **Austriaca, n° 82. 2016**

Le travail de retour sur le passé à l'époque de la Seconde République autrichienne

<http://purh.univ-rouen.fr/taxonomy/term/7>

<http://www.lcdpu.fr/livre/?GCOI=27000100228110>

<http://www.lcdpu.fr/livre/?GCOI=27000100228110&fa=sommaire>